

Priča kao pomoć u odgoju

Krilčić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:915606>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**IVANA KRILČIĆ
ZAVRŠNI RAD**

PRIČA KAO POMOĆ U ODGOJU

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ivana Krilčić

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Priča kao pomoć u odgoju

MENTOR: Dr. sc. Vladimira Velički

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. PROBLEMSKE SITUACIJE U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI	4
2.1. Emocionalni razvoj djece predškolske dobi	4
2.2. UPS pristup rješavanju problema	7
2.3. Pristup Liliane Katzove i Diane McClellanove	7
3. PRIČA KAO POMOĆ U RJEŠAVANJU PROBLEMSKIH SITUACIJA	8
3.1. Biblioterapija	8
3.2. Stvaranje terapijske priče.....	12
4. PREGLED PRIČA I SLIKOVNICA KOJE POMAŽU U ODGOJU	13
5. MOGUĆE METODIČKE INTERPRETACIJE PRIČA ZA DJECU	24
5.1. Prijedlog metodičke izvedbe slikovnice Velika tvornica riječi	24
5.2. Prijedlog metodičke izvedbe slikovnice Noćni pjev	26
5.3. Prijedlog metodičke izvedbe slikovnice Kućicu treba dijeliti	28
6. ISTRAŽIVANJE – UPITNIK O KORIŠTENJU PRIČA ZA POMOĆ U ODGOJU..	30
6.1. Cilj istraživanja.....	30
6.2. Tehnika prikupljanja podataka i uzorak ispitanika.....	30
6.3. Analiza prikupljenih podataka.....	31
7. ZAKLJUČAK	36
PRILOG 1. Primjer upitnika “Priča kao pomoć u odgoju”	38
LITERATURA.....	40
Izjava o samostalnoj izradi rada	43

SAŽETAK

Cilj je rada predstaviti korištenje priče kao učinkovitu metodu pri rješavanju problemskih odgojnih situacija. Neke problemske situacije kod djece predškolske dobi mogu biti izazvane zbog emocije straha, ili pak zbog nemogućnosti kontrole emocije ljutnje, odnosno pojave agresije. Prije samog odabira metode rješavanja problema potrebno je pristupiti djetetu i definirati problem, te otkriti djetetove želje i potrebe. Biblioterapija je jedan od načina korištenja priča za pomoć u odgoju jer podrazumijeva plansku uporabu književnog teksta i književnih izražajnih sredstava radi olakšavanja i poticanja različitih načina nošenja sa stresom. Kroz priču dijete ima priliku poistovijetiti se s glavnim likom, ili u priči može prepoznati neko svoje intimno iskustvo, a to mu kasnije omogućava da pristupi rješavanju problema s gledišta likova iz priče. Polazište za odabir odgovarajuće priče u svrhu pomoći u odgoju leži u samome djetetu i njegovoj problemskoj situaciji, te u njegovim individualnim potrebama i interesima. Rad donosi pregled slikovnica koje pomažu u odgoju, te prijedlog mogućih metodičkih scenarija obrade priče pri radu s djecom predškolske dobi. Osim toga, u radu su predstavljeni rezultati istraživanja u obliku internetske ankete ispunjavane od strane odgojitelja, a koja je propitivala učestalost pričanja priča ili čitanja slikovnica među djecom, najčešće korištene metodičke postupke pri obradi priče, njihove stavove o biblioterapiji te stavove o korištenju priče kao pomoći u odgoju. Dobiveni rezultati potvrđuju da većina odgojitelja koristi priče u radu s djecom predškolske dobi upravo jer korištenje priče smatraju učinkovitom metodom utjecaja na odgoj, kao i učinkovitom metodom za rješavanje problemskih situacija.

Ključne riječi: djeca predškolske dobi, metoda, odgojitelji, slikovnica

SUMMARY

The aim of the paper is to present the use of a story as an effective method of solving problematic educational situations. Some problematic situations that preschool children have may be caused by emotional fear, or an inability to control the emotion of anger which leads to aggression. Before choosing the problem solving method, it is necessary to approach a child and define the problem, and also to identify the child's desires and needs. Bibliotherapy is one of the ways of using stories as help in education, because it implies the use of literary texts and literary expressions for the purpose of facilitating and stimulating different ways of dealing with stress. The child has the opportunity to identify with the main character of the story, or can recognize some of his own intimate experiences, which later enables him to solve the problem from the story character's point of view. The starting point for selecting appropriate stories for help in education lies in the child himself and his problem, as well as in his individual needs and interests. The paper provides an overview of picture books that help in education, and a proposal of possible methodological scenarios for dealing with stories in working with children of preschool age. In addition, the paper presents research results in the form of an online survey filled by preschool teachers, which has been examining the frequency of story telling or reading the picture books, the most commonly used methodology in telling stories, their views on bibliotherapy, and the use of stories as a help in education. The obtained results confirm that most preschool teachers use stories in working with preschool children exactly because they see the use of these stories as an effective method for influencing education and solving the problematic situations.

Key words: method, picture book, preschool children, preschool teacher

1. UVOD

Umijeće pripovijedanja omogućuje ljudima pričanje i stvaranje priča. Moć pripovijedanja stvara priliku da ljudi međusobno dijele priče, da svako ljudsko biće neprestano priča vlastitu životnu priču i na taj način dotiče primatelja priče i preklapa svoju priču s njegovom (Kearney, 2009). Postoji poveći broj načina definiranja priče, ali u ovome radu govoreći o priči na umu je: “kratka pripovijetka o kakvoj povijesnoj ili izmišljenoj osobi, događaju i sl.; bajka” (Hrvatski jezični portal)¹ jer rad stavlja naglasak na pričanje takvih bajki i priča za djecu o kakvoj izmišljenoj osobi ili događaju u svrhu utjecaja na odgoj. No, metafora o priči i vodi dočarava gotovo pravu definiciju priče koja se želi istaknuti u ovome radu: “Priče su važne za život naše duše kao što je voda bitna za naše fizičko preživljavanje – one mogu pomladiti i vitalno su važne za zdrav rast i razvoj; one uvijek pronadu put u naše srce, u naše biće, baš kao što voda uvijek pronade put kroz stijenu ili zid tamo gdje se čini da je to nemoguće.” (Perrow, 2010:45). Ta iscjeliteljska uloga priče opisuje se u ovome radu čime potiče na korištenje priča za pomoć pri odgoju djece.

Prema Hrvatskoj enciklopediji odgoj se definira kao: “proces izgrađivanja, razvijanja i oblikovanja čovjeka u njegovim ljudskim odlikama.”² Osim toga, Hrvatska enciklopedija opisuje značenje odgoja na individualnoj razini tumačeći kako ono obuhvaća čovjekov razvoj na tjelesnome, intelektualnome, moralnome, estetskom i radnome području. Odgoj utječe na oblikovanje racionalne, emocionalne i voljne sfere, odnosno na stjecanje potrebnih znanja, umijeća i navika, razvijanje intelektualnih snaga i sposobnosti, izgradnju karakternih crta i svih pozitivnih odlika ljudske osobnosti. Nadalje, govoreći o odgoju u pedagoškom smislu, odgoj se smatra svjesnom, namjernom, društveno organiziranom, pedagoški osmišljenom djelatnošću radi ostvarivanja odgojne svrhe – izgrađivanja potpunih i uljuđenih ljudskih osobnosti. Upravo se na tu pedagošku definiciju odgoja koja podrazumijeva izgrađivanje djetetovih osobnosti njegovanjem pozitivnih ljudskih osobina misli kada je riječ o odgoju u ovome radu.

Cilj je ovog rada ukazati na važnost korištenja priče kao sredstva za pomoć u odgoju stavljajući naglasak na problemske situacije u odgoju djece predškolske dobi te dati konkretne poticaje i prijedloge za pričanje i stvaranje priča u praksi.

¹ http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVdvUBM%3D, pristupljeno: 3. srp. 18.

² <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44727>, pristupljeno: 3. srp. 18.

Modrić (2006) ističe tri moguće različite svakodnevne problemske situacije: kada odrasla osoba osjeća problem, kada dijete osjeća problem te kada oboje, i dijete i odrasla osoba, osjećaju problem i nađu se u sukobu. Iz toga je jasno vidljivo da nešto što je odraslome problem dijete uopće ne mora tako doživjeti, a česte su i situacije kada problem koji ima dijete odrasla osoba ocijeni kao nešto što nije vrijedno pridavanja toliko pažnje jer *'to uopće nije problem'*.

Ovim radom upravo se želi podići svijest o tome da je potrebno uvažiti dijete, slušati ga te nikako ne zanemariti ono što dijete shvaća kao problem. Rad ističe *priču* kao alat za pomoć pri rješavanju problemskih situacija, njezinu terapijsku ulogu te donosi pregled priča i slikovnica koje mogu poslužiti kao pomoć u odgoju, kao i prijedlog metodičkih interpretacija nekoliko priča. Na kraju rada opisano je provedeno istraživanje o korištenju priča kao pomoć u odgoju i analizirani su dobiveni podaci.

Velički (2013) ističe međusobnu povezanost djeteta i priče stavljajući naglasak na to da djeca trebaju priče, ali na isti način te priče trebaju djecu. To se posebice odnosi na suvremeno okruženje u kojem dijete živi istovremeno ne shvaćajući taj svijet, njegovu užurbanost i nepredvidljivost, gdje zatim uz pomoć priče dijete svijet objašnjava sebi, a onda i sebe i svoju ulogu u svijetu bolje razumije.

2. PROBLEMSKE SITUACIJE U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI

2.1. Emocionalni razvoj djece predškolske dobi

Emocionalni razvoj odvija se kao posljedica međusobnih utjecaja naslijeđenih mehanizama reagiranja na emocionalne situacije te procesa socijalizacije u obitelji i neposrednoj djetetovoj okolini. Šest je temeljnih emocija koje se do kraja 6. mjeseca života razvijaju kod djece, a to su strah, srdžba, veselje, tuga, gađenje i iznenađenje (Starč i sur., 2004). Način na koji dijete pokazuje emocije pomaže mu da iskaže svoje potrebe i stvori odnos s okolinom. Socijalizacija emocija događa se na tri načina: 1. Promatranjem i oponašanjem osoba u okolini dijete uči koje situacije izazivaju pojedine emocije; 2. Socijalna okolina daje modele za oponašanje načina emocionalnog izražavanja poput mimika, kretnji i govora povezanih s pojedinom emocijom; 3. Socijalnim učenjem postiže se kontrola emocija čime se dijete odgaja

da izražava emocije na društveno prihvatljiv način (Andrilović i Čudina-Obradović, 1994; prema Starc i sur., 2004).

Starc i suradnici (2004) naglašavaju kako se emocije djeteta predškolske dobi razlikuju od emocija odrasle osobe što podrazumijeva da su dječje emocije jednostavne, spontane, česte i kratkotrajne, ali i snažne i nestabilne. Dijete se ne zna suzdržati i otvoreno pokazuje svoje emocije. To nam omogućuje lakši uvid u njegov svijet i lakše prepoznavanje problemskih situacija. Jednako tako kako se razlikuje način izražavanja emocija djece od odraslih osoba, treba imati u vidu da se od odraslih razlikuje i pogled na ono što djeca predškolske dobi smatraju problemom pa je u skladu s time potrebno i primjereno reagirati na problemske situacije djece predškolske dobi.

2.1.1. Strah i agresivno ponašanje djece predškolske dobi

Emocija straha jedna je od šest temeljnih emocija. U emocionalnom razvoju djeteta uočavamo neke tipične razvojne faze u doživljavanju i izražavanju emocija do kojih dolazi zbog biološkog sazrijevanja organizma, stoga razlikujemo sljedeće strahove koji su tipični za pojedinu dob djeteta: primarni strah u dojenačkoj dobi, s navršenih 6 mjeseci strah od nepoznatih ljudi, strah od odvajanja i stranih lica tijekom boravka u jaslucama, strah od mraka u drugoj godini života, strah od životinja koji se javlja do četvrte godine te strah povezan s razvijanjem mašte u petoj i šestoj godini (strah od čudovišta, duhova, vještica) (Starc i sur., 2004).

Vasta i suradnici (2005) definiraju agresiju kao društveno neprihvatljivo ponašanje s namjerom nanošenja štete ljudima ili imovini. Starc i suradnici (2004) navode važnost razvoja kontrole emocije, osobito načina izražavanja srdžbe jer u suprotnom može dovesti do agresije: od fizičke agresije (udaranje odraslih, druge djece, sebe) do verbalne (vikanje, ruganje, svađanje) i socijalne (isključenje, ignoriranje). Dijete već u dobi od 6 mjeseci sve jasnije izražava srdžbu, a samoregulacije nema, točnije još uvijek nije razvijena. Tek u dobi od druge do treće godine dijete počinje učiti prihvatljiv način izražavanja emocija oponašanjem bliskih odraslih osoba. Vrhunac emocije ljutnje javlja se u četvrtoj godini života kada dijete ljutnjom reagira na odgojne postupke odraslih i na konflikte s drugom djecom, a to se manifestira griženjem, guranjem, bacanjem na pod, vrištanjem. U petoj godini života iskazivanje emocije ljutnje prerasta u verbalnu agresiju jer se ljutnja najčešće javlja zbog teškoća u igri pa dijete izgovara

ružne riječi i prijeti, ruga se, a može čak i nanositi povrede sebi i štetu drugima poput uništavanja stvari i odjeće onoga koji je izazvao ljutnju. U šestoj godini ljutnja se najčešće manifestira zbog neostvarenih planova, odbacivanja djetetovih zamisli i vrijeđanja ponosa u obliku psovki, podsmjehivanja, hvalisanja i ruganja. U sedmoj godini dijete sve uspješnije kontrolira emocije stoga su sve rjeđe eksplozije bijesa (Starc i sur., 2004).

2.1.2. Stres djece predškolske dobi

“Stres je svaka situacija ili događaj koji ugrožava život ili zdravlje, prijeti gubitkom drage osobe ili nečega što je od životne važnosti za našu egzistenciju i integritet. (...) Također neki događaj postaje stresan kada se počne smatrati prijetnjom osobnoj sigurnosti, samopoštovanju i vlastitom vrijednosnom sustavu.” (Ayalon, 1995:20). Stres se doživljava kao osjećaj uznemirenosti, a može se očitovati u ponašanju, tjelesnim simptomima ili emocionalnim reakcijama. Ayalon (1995) definira tri načina reakcije na stres: borba, bijeg i blokada. Borba se manifestira kao začarani krug jer se prvenstveno javlja frustracija koja zatim dovodi do ljutnje, agresije, napada i destrukcije, a sve se to ponovno vraća na frustraciju. Bijegom reagiraju osobe koje su nesigurne ili u strahu pa spas pronalaze bijegom u maštu ili pak bijegom u bolest, ovisnost ili pasivnost. Blokada podrazumijeva potpunu duševnu i tjelesnu oduzetost, šok praćen depresijom, bespomoćnošću, samookrivljavanjem i apatijom.

Ayalon (1995) ističe aktivno suočavanje s traumatskim iskustvom kao najuspješniji način nošenja sa stresom. Tim se načinom osoba direktno suočava s akutnom stresnom situacijom, ali i s opterećujućim emocijama koje je ta situacija izazvala, te ponovno uspostavlja nadzor nad stresnom situacijom. Aktivnim pristupom suočavanja postiže se da osoba svojom aktivnošću umanjuje osjećaj bespomoćnosti te stvara i povećava mogućnost ovladavanja samim sobom i okruženjem, a na taj način znatno smanjuje doživljaj ugroženosti. Komunikacija o traumatskom iskustvu otvara mogućnost da se izraze i podijele osjećaji, te želje i nade s drugima. Na taj način stres kao negativan osjećaj može postati podloga za rast i razvoj pojedinca, ali i skupine, jačajući zajedništvo i snagu. U takvoj skupini pojedinac je slobodan prihvatiti podršku i pomoć bez osjećaja poniženosti, a davanje pomoći i podrške podrazumijeva se bez pokroviteljskog stava.

I djeca predškolske dobi izložena su stresu. Stresne situacije djece predškolske dobi mogu biti život u ratnom okruženju, izloženost tjelesnom i seksualnom zlostavljanju, nasilju (...); ukratko, sve situacije koje imaju nezdrave posljedice za djetetov razvoj i njegovu dobrobit. Nošenje sa

stresom djece predškolske dobi ublažava se poticanjem djeteta na preuzimanje sve više nadzora u okruženju u kojem dijete živi, poticanjem i omogućavanjem izražavanja straha i zabrinutosti te pomaganjem djeci da dobiju odgovarajuću podršku i hrabrost (Ayalon, 1995).

2.2. UPS pristup rješavanju problema

Modrić (2006) u svom radu o pristupima rješavanju problemskih situacija u odgojnim skupinama predstavlja novoizrađeni pristup upravljanja problemskim situacijama (UPS) koji se bazira na kvaliteti odnosa podrazumijevajući zadovoljenje vlastitih potreba uz poštivanje potreba drugih. Kvalitetan odnos uključuje međusobno povjerenje, poštovanje, slobodu mišljenja i izražavanja te slobodu izbora pojedinca, uz procjenu učinkovitosti vlastitog ponašanja. Svrha korištenja UPS pristupa je pomoć u zadovoljenju potreba i u samoostvarenju u svim problemskim situacijama. UPS pristup uzrok nastanka problema pronalazi u nezadovoljenim potrebama, stoga je važno prije upravljanja problemskom situacijom prepoznati je li problem osjeća dijete, odrasla osoba ili je problem zajednički. Nakon toga slijede ovi koraci: “1. korak: problem (iznijeti ili saznati problem), 2. korak: želja (iznijeti ili saznati želju), 3. korak: potreba (iznijeti ili saznati potrebu), 4. korak: izbor (saznati ili iznijeti i provesti izbor) i 5. korak: samoprocjena (iznijeti ili saznati procjenu).” (Modrić, 2006:156).

Korištenjem ovog pristupa odgojitelju je omogućeno zaista slušati dijete i pomoću pitanja otkriti što je djetetov problem, što dijete želi i treba, koje mogućnosti dijete smatra rješenjem problema te kako procjenjuje učinkovitost svog izbora. Kada je odgojitelj upoznat sa svime od navedenog, može lakše osmisliti učinkovite načine pružanja pomoći u problemskim situacijama.

2.3. Pristup Liliane Katzove i Diane McClellanove

Katz i McClellan u središte svog pristupa rješavanju problemskih situacija u odgojnim skupinama stvaljaju odgojitelja kao ključnu osobu koja je model socijalne kompetencije. Odgojitelj služi kao model načinom na koji ostvaruje interakciju s djetetom, sluša dijete i razmišlja o tome što je dovelo do problemske situacije, a posljedično tome pridonosi razvoju djetetovih verbalnih vještina prilikom rješavanja problemskih situacija. U ovom pristupu odgojitelj koristi deset strategija: *strategija izravne i otvorene komunikacije* koja podrazumijeva ljubazno i činjenično iznošenje vlastitih stajališta, te slušanje tuđih; *strategija*

poštovanja djetetovih osjećaja koja želi naglasiti razliku između prihvaćanja djetetovih osjećaja i popustljivosti; *strategija uspostave autoriteta i povjerenja* koja se bazira na jasnom i izravnom govorenju djetetu što se od njega očekuje; *strategija pozitivnog etiketiranja djeteta* kojom se želi izbjeći da odgojitelj dodijeli negativnu etiketu djetetu što bi moglo dovesti do toga da i dijete to prihvati kao stvarno; *strategija poboljšanog ovladavanja nagona* odnosi se na kontrolu djetetovih emocija i nagona što se može osigurati optimalnom količinom reda i dogovorenih pravila; *strategija poštovanja individualnih razlika* kojom se djetetu dopušta određena mjera autonomije; *strategija pozivanja na temeljna pravila* obuhvaća odgojiteljev ravnopravan odnos prema svojoj djeci uključujući njihove različite potrebe; *strategija pojačavanja prosocijalnih vještina* kojom se pomaže djetetu primijeniti socijalna znanja; *strategija obraćanja dječjem zdravom razumu* obuhvaća odgojiteljev stav prema djetetu da je ono sposobno riješiti problemske situacije; *strategija pomaganja djeci u prevladavanju nevolja* podrazumijeva odgojiteljevu pomoć pri razvoju emocionalne osjetljivosti kod djeteta te sposobnosti razlikovanja ozbiljnih od manje ozbiljnih situacija (Modrić, 2006).

Slijedeći ovih deset strategija odgojitelj prepoznaje dijete i ono što za njega predstavlja problemsku situaciju, uvažava dijete i njegove potrebe. Te strategije služe odgojitelju kao podloga na temelju kojih kreira individualni plan i program aktivnosti kojima se pridonosi pozitivnom rješavanju djetetovih problemskih situacija, a time i učvršćivanju djetetove pozitivne slike o sebi, jačanju samopouzdanja te emocionalnog razvoja.

3. PRIČA KAO POMOĆ U RJEŠAVANJU PROBLEMSKIH SITUACIJA

3.1. Biblioterapija

“Biblioterapija je termin koji se odnosi na plansku uporabu književnog teksta (proze, poezije, mitova, legendi, dječje književnosti) i književnih izražajnih sredstava (metafora, usporedaba, alegorija, rima, ritma) radi olakšavanja i poticanja različitih načina nošenja sa stresom.” (Ayalon, 1995:49). Biblioterapija ima iscjeliteljsku moć jer djeluje na način da slušatelj priče bude ponesen njezinim sadržajem, pobuđuje u njemu poistovjećivanje s junacima priče i omogućuje mu doživljavanje širokog raspona emocija. Ayalon (1995) navodi sljedeće procese koji se potiču čitanjem priče ili pjesme: *identifikacija* koja otvara mogućnost čitatelju ili slušatelju priče da u književnom djelu prepozna sebe, druge njemu važne osobe ili neko svoje

intimno iskustvo i time se poistovjeti s vlastitim unutrašnjim svijetom; *projekcija* i *introjeksija* omogućavaju pristup problemskoj situaciji s gledišta likova iz priče i daju ideje za drugačija rješenja nekog problema; *katarza* se javlja kao emocionalno uzbuđenje izazvano pričom ili pjesmom, a oslobađa nakupljenu napetost čitatelja ili slušatelja priče čime se ublažava stres; *uvid* daje čitatelju ili slušatelju priče priliku da analizira konflikt koji proizlazi iz priče, promatra vlastite reakcije u zrcalu književnog djela te stoga kreira ključnu podlogu za pronalazak rješenja njegovih problema.

3.1.1. Odabir priče

Odabrati priču koja odgovara djetetu i situaciji u kojoj se dijete nalazi nije uvijek lako. Za početak, kako ističe Velički (2013), važno je da odgojitelj ili bilo koja osoba koja se sprema čitati ili pričati priču bude upoznata s bogatstvom dječje književnosti i kvalitetnim autorskim djelima. Nadalje, ističe kako nije dovoljno pronaći priču i slikovnicu koja se preporuča djeci određene dobi. Kada bi se djeci čitale ili pričale isključivo priče namijenjene za određenu dob u potpunosti bi se zanemario individualni pristup djetetu, upravo ono što je zapravo najbitnije za dijete. Individualni pristup podrazumijeva da polazište za odabir priče leži upravo u djetetu samome, njegovim interesima, potrebama i željama, te njegovim problemima. Čitanje ili pričanje priča u svrhu biblioterapije podrazumijeva da prvi korak odgojitelja prije samog odabira priče bude da doživi dijete i njegovu problemsku situaciju ozbiljnom, pristupi problemu na način da otkrije djetetove osjećaje i potrebe, i tek nakon što naslućuje djetetovo razmišljanje i želje potraži priču koja bi odgovarala situaciji u kojoj se dijete nalazi, priču u kojoj bi se dijete moglo poistovijetiti s likovima ili dobiti drugačiju perspektivu na problem koji ima, odnosno priču kojom bi dijete prošlo kroz procese biblioterapije i doživjelo iscjeliteljsku moć priče.

3.1.2. Priprema za pričanje

Nakon odabira priče slijedi priprema za pričanje koja uključuje sljedeće: potrebno je razmisliti na koje se sve načine priča može prilagoditi malome djetetu, osigurati dovoljno vremena za pričanje jer se uz samo pričanje priče vezuje i razgovor o priči, moguća dječja pitanja, pojašnjavanje i nastavljanje priče, izabrati pravo vrijeme za pričanje, obratiti pozornost na govornu interpretaciju priče, oslušivati priču i razmisliti koliku ulogu ova priča ima pri

pomoći u odgoju, i na kraju, imati na umu da se tekst priče ne uči napamet, već je važno doživjeti priču i steći unutarnji uvid pa tek onda to stečeno prenositi djeci (Velički, 2013).

Osim ove misaone pripreme, Velički (2013) ističe i pripremu same priče koja obuhvaća nekoliko etapa. Prvi korak je stvaranje sheme koja je temelj što daje strukturu priči. Ta strukturalna shema obuhvaća bitne odrednice koje jednu priču čine pričom. Stvaranje sheme pripovjedaču nosi velik značaj jer shema predstavlja osnovni ritam u kojem će on pričati. Shema priče zapravo olakšava da zadržimo u sjećanju i reproduciramo konkretan tijek radnje. Nakon stvorene sheme potrebno je razmisliti o logici radnje u priči. Kreiranje logike radnje podrazumijeva stvaranje sažetka o bitnim odrednicama sheme. Taj sažetak pamti se u slikama što omogućuje da za vrijeme pričanja pripovjedač prikazuje sam sebi neku vrstu unutrašnjeg filma i pretače ga u riječi i geste. Korištenje gesti sljedeći je korak u pripremi priče. Geste trebaju biti u skladu s radnjom, a svrha im je da prizivaju predodžbu. Upotreba gesti smještena je upravo između pričanja samo govorom ili stvaranja kazališne predstave jer gesta podrazumijeva da se iz cjelokupne radnje ili slike uzme jedan pokret ili jedan detalj i napravi se u prostoru koji dosežu pripovjedačeve ruke ispred tijela. Geste nisu ograničene samo na pokrete ruku, već neki, ili pak svi dijelovi tijela mogu biti zajedno upotrijebljeni. Pričanjem priče uz prikazivanje gestama potiče se slušatelja da stvori cjelovitu sliku onoga što čuje. Uz geste, u priču je potrebno uključiti i formule. Formule su određeni izrazi koji se kod ponovljenog pričanja ne mijenjaju i s vremenom postaju nezamjenjivi sastavni dio priče. Uloga formula u priči je olakšavanje primanja priče. Formulama se i zadržava dječja pozornost i osjećaj sigurnosti, a također formule otvaraju mogućnost za zajedničko pričanje. U zajedničkom izgovaranju dijelova priče koji se ponavljaju sva djeca imaju priliku za uključivanje u pričanje, čime se dječja pažnja usmjerava na sadržaj priče i koncentrirano čekaње na dijelove koji se ponavljaju čime se bolje razumije i slijedi tijek priče.

Nakon cijele ove pripreme priče, slijedi najvažniji dio pripovjedačeve pripreme, ističe Perrow (2010), a to je vježbanje naglas. Nije dovoljno samo pripovijedati u mislima, već je potrebno svoju priču pretočiti iz misli u govor i zaista čuti kako priča zvuči.

Ako i nakon pripreme pripovjedač osjeća napetost prije pričanja, Perrow (2010) naglašava važnost neprekidnog podsjećanja da je pripovijedanje priče prije svega dijeljenje. Sa slušačem se dijeli vlastiti unutarnji doživljaj priče i time se oživljava i širi sva moć koju ima priča, a koju pričanjem i dijeljenjem oslobađamo od njenog bivanja pukog zapisa na papiru.

3.1.3. Izvedba aktivnosti pričanja

Za izvođenje aktivnosti pričanje priče Perrow (2010) donosi nekoliko savjeta: za pričanje je dobro pronaći posebni 'kutak za pričanje priča' u kojem se nalazi specijalni stolac za pripovijedanje, kao i odrediti posebno vrijeme u danu za pričanje priča, a za pomoć pri pozivu djece na ovu aktivnost može poslužiti puštanje glazbe, prigušeno svjetlo ili sjedanje na stolac za pripovijedanje i dočekivanje djece posebnom pjesmicom uz priču. Ti rituali služe kao uvod u pričanje, umiruju djecu i pripremaju ih na pozorno slušanje. Nadalje, Velički (2013) ističe vježbe zamišljanja kao jedan od načina za dobar početak pričanja priče jer pripovjedač govori svojim riječima i umirujućim glasom te na taj način priprema djecu za uživljavanje u priču.

Tijekom izvođenja aktivnosti pričanja priče potrebno je koristiti pripremljene prikladne geste i pokrete, koristiti razumljiv govor, služiti se stilom pripovijedanja koji pogoduje priči i dobi slušatelja, uspostaviti pravi tempo pripovijedanja, ukoliko se koriste različiti glasovi za različite likove, paziti da se odabere dobra intonacija i ton, paziti da se ne pretjera s opisima te nikako ne preuveličavati likove, osobito ako se pripovijeda jako maloj djeci (Perrow, 2010).

Osim korištenja pripremljenih gesti i formula, Perrow (2010) ističe pozitivne strane korištenja rekvizita u izvedbi aktivnosti pričanja priča. Uloge rekvizita su da potiče znatiželju i usredotočeno slušanje, pomaže pripovjedaču da se prisjeti slijeda događaja, pomaže u stjecanju povjerenja u novog pripovjedača te pridodaje umjetničku dimenziju pripovijedanju. No, iznimno je važno da rekviziti budu jednostavni iz razloga što jedino na taj način ostavljaju prostora slobodi dječje mašte te postaju podloga mašti da bude učinkovitija. Korištenje rekvizita u izvedbi pričanja priče nije nužno, ali dobro ih je koristiti s obzirom na njihove gore navedene uloge, pogotovo u radu s djecom mlađe dobi.

Nakon ispričane priče, jednako je važno pričanje i dovršiti. Djeci je potreban jasan znak za kraj. Često sama priča ili bajka nagoviješta kraj obećavajući sretan i dug život junacima te kraj nevoljama, ali ponekad je dobro da pripovjedač koristi i drugu formulu kojom se označava kraj priče poput: "Pričo, pričo, što dođe, nek' dođe, što ode, nek' ode..." (Perrow, 2010:262), ili "I to je sve istina kao što vi vidite mene, a ja vidim vas!" (Velički, 2013:84). Takvim završetkom pripovjedač dobiva na vjerodostojnosti ispričanoga te u slušateljima budi želju za ponovnim slušanjem (Velički, 2013).

Usprkos opsežnoj pripremi koju zahtijeva aktivnost pričanja priče, pripovijedač se često nađe u situaciji koja zahtijeva neplaniranu aktivnost pričanja. U profesionalnom okruženju u odgojno-obrazovnoj ustanovi odgojitelj nailazi na brojne situacije u kojima je potrebno improvizirati. U tim situacijama važno je iskoristiti priliku da se pričom pomogne u odgoju djeteta i zato je jedina priprema koju improvizacija zahtijeva da se u pravome trenutku izabere priča kojom se zahvaća individualna potreba svakog pojedinog djeteta (Perrow, 2010).

3.2. Stvaranje terapijske priče

Perrow (2010) donosi jedan od mogućih pristupa stvaranju terapijske priče. Taj model sačinjen je od trodijelne strukture gdje se isprepliću “metafora”, “putovanje” i “rasplet”. Metafora se smatra ključnom stavkom za stvaranje terapijske priče jer odabir odgovarajuće metafore pomaže pri izgradnji imaginativne poveznice u onome koji sluša priču. Uloga metafore je da uzdiže slušatelja u svijet mašte pa tek tamo ostavlja prostor za djetetove daljnje zaključke, a zatvara mogućnost drugoj djeci da osuđuju dijete o čijem zahtjevnom ponašanju ili problemskoj situaciji priča govori. Pri odabiru metafore za glavnog lika dobro je krenuti od djeteta samog i pokušati pronaći životinju koja pokazuje slične osobine, ili krenuti od djetetovog okruženja i onoga što mu je blisko, mjesta gdje živi ili omiljene igračke. Nakon odabranog glavnog lika, metaforu valja primijeniti i na tijek radnje što dovodi do putovanja priče. Razmišljajući o putovanju priče važno je imati na umu zahtjevno ponašanje ili problemsku situaciju te za to pronaći odgovarajuću metaforu, a zatim razmišljati o pozitivnim ulogama koje će kroz metaforu ostvariti ulogu pomagača ili vodiča za pozitivan rasplet situacije. Za mlađu djecu preporuča se jednostavno ponavljanje situacije u obliku višekratnog ponavljanja istih stihova ili pjesmice, dok bi priče za stariju djecu trebale biti kompleksnije sa zapletima i obratima koji odvede slušatelja dublje u temu priče. Rasplet u priči naposljetku donosi mir i ravnotežu u stvarnu uznemirujuću i neuravnoteženu situaciju, a važno je da on bude pozitivan i da ne izaziva osjećaj krivnje. Rasplet treba jasno prikazati što se pričom želi postići i prikazati situaciju koja se smatra poželjnom, no postoje situacije u kojima je lako odrediti kakva je poželjna situacija, ali ona možda nije ostvariva (poput situacija kada je dijete ili netko njemu blizak teško bolestan, kada se roditelji rastaju i druge teške situacije), stoga treba imati na umu da se ne smiju stvarati priče koje za rasplet imaju ozdravljenje, pomirbu i slične poželjne situacije jer je to izvan okvira u kojem pripovijedač može djelovati. Koliko god

je kompleksno putovanje kojim teče terapijska priča, važno je da rasplet bude sretan i ispunjen nadom.

Perrow (2010) također ističe da je za stvaranje terapijske priče nužno započeti od konkretne situacije. Preopćenite teme poput agresivnog ponašanja, hiperaktivnog ponašanja i sličnih oslabljuju mogućnosti pronalaska dobre metafore. Iz tog razloga poželjno je definirati konkretno zahtjevno ponašanje i u skladu s time krenuti u potragu za ispravnom metaforom. Također, jednom osmišljena terapijska priča nije zauvijek zapečaćena kao učinkovita, već svaka terapijska priča ostavlja otvoren prostor slobode pripovjedačima koji možda prepoznaju priču kao odgovarajuću za situaciju u kojoj se nalaze, ali ipak uviđaju potrebu za nekim manjim izmjenama u priči. Stoga svaki pripovijedač ima slobodne ruke urediti terapijsku priču kako bi ona bila namijenjena individualnim potrebama određenog djeteta u određenoj situaciji.

4. PREGLED PRIČA I SLIKOVNICA KOJE POMAŽU U ODGOJU

Brojni su autori koji su se okušali u stvaranju terapijskih priča i u kreiranju slikovnica koje su namijenjene djeci i problemskim situacijama u kojima se oni nalaze. Zalar (2008) ističe kako se svaka dobra slikovnica može shvatiti problemski jer se u svakoj protežu zanimljiva životna pitanja. S time se slaže i Perrow (2010) govoreći kako svaka priča ima ozdravljajući potencijal, bilo smiješna ili tužna, jer i smijeh i suze mogu iscjeljivati. Terapijski potencijal nalazi se u pričama koje pružaju djetetu nadu i ohrabrenje u suočavanju s problemskim životnim situacijama te imaju ulogu u pomaganju pri pronalasku izlaza iz tih situacija.

Ovo poglavlje donosi pregled priča i slikovnica koje su nastale s namjerom da pomognu u situacijama za koje su mnogi autori prepoznali da se pojavljuju kao česti problemi u razvoju djeteta predškolske dobi.

Zauvijek (Baronian, Kern, 2001) slikovnica je koja će izvrsno poslužiti roditeljima u situacijama kada im je teško pronaći prave riječi za priopćiti djetetu novost o bebi u majčinom trbuhu te istovremeno osjećaju strah o djetetovom prihvaćanju činjenice da će dobiti brata ili sestru. Osim roditeljima, čitanje se preporuča i odgojiteljima jer ovom pričom potiču djecu da razgovaraju o svojim osjećajima, a i pokazuju im da su i prijatelji tu za njih u takvim situacijama. Rasplet priče donosi mir medvjediću jer mu majka medvjedica objašnjava njegovu veliku ulogu u čuvanju bebe te podsjeća na ljubav koju majka osjeća za svako svoje dijete.

Stigao je brat (Pilić, Petrlik-Huseinović, 2014) slikovnica je koja progovara o osjećaju ljubomore kod djeteta nakon što stigne prinova u obitelj te o osjećaju zapostavljenosti od strane roditelja, ali i svih koji dođu u posjet i dive se bebi. Glavni junak ove priče u potpunosti je stavljen u drugi plan nakon što je u obitelj stigao maleni brat. On sam sebi čitavo vrijeme govori: “Uopće nisam ljubomoran.”, iako mu to sve jako teško pada. Ponavljanjem te misli dječak ubrzo postane svjestan da zaista nije, te da nema ni potrebe biti ljubomoran jer postoje brojni drugi osjećaji, dakako puno ljepši, koji ga vežu uz brata. Čitanjem ove slikovnice odgojitelj upoznaje djecu s osjećajem ljubomore i jednom od situacija u kojima se taj osjećaj javlja, stoga je važno nakon pročitane priče razgovarati i o drugim osjećajima kojima treba dati prednost nad ljubomorom, u smislu davanja prednosti onim situacijama u kojima smo osjećali radost i sreću. Odgojitelj neka potakne djecu i da ispričaju doživljaje i sretne trenutke iz obiteljskog okruženja te da djeca koja već imaju brata ili sestru podijele iskustva i lijepe osjećaje kojima su povezani.

Vidra koja se voljela držati za ruke (Howarth, 2017) donosi priču koja je izvrsna metafora za prikaz problemske situacije odvajanja djeteta od roditelja prilikom odlaska u vrtić. Malenog Vida mami igranje s prijateljima, ali u rukama roditelja osjeća sigurnost. No, odjednom u biseru iz školjke primijeti sretnu vidru kako pluta sama, isprva ne shvaćajući da gleda u svoj osmijeh i veselje, a tek kasnije spozna da on sam drži taj biser i da je pustio majčinu ruku. Na to svi budu ponosni na njega što pluta bez tuđe pomoći i to mu pruža još jače ohrabrenje, a pritom on i dalje zna da je ona ista vidra koja se raduje odlasku na spavanje tijekom čega se drži za majčinu ruku. Ovom pričom pomaže se djeci da osjete sigurnost boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi te im pomaže da se osamostale i oslobode u igri s prijateljima, podsjećajući ih na to da ih sigurnost njihova doma čeka i da će se nakon boravka u skupini vratiti k roditeljima.

Sličnu priču o odrastanju i odvajanju od roditelja donosi slikovnica *Noćni pjev* (Berk, Long, 2015) koja opisuje nježnu priču o šišmišima. Majka je ohrabrila malog šišmiša Kiru da u letu upotrijebi svoje čulo, a to je pjesma koju šalje u svijet i kojom mu svijet uzvraća, jer će na taj način vidjeti u tami. Šišmiš se vratio i rekao majci da je bilo jako jako tamno, ali da je sve vidio zahvaljujući pjesmi. Metafora sa šišmišima izvrsno prikazuje situaciju prvog većeg odvajanja djeteta od roditelja, a to je najčešće odlazak u odgojno-obrazovnu ustanovu. Ta situacija teška je za obje strane, stoga priča podsjeća na važnost imanja na umu da se dijete ima kome vratiti u sigurno utočište: “Danas moraš odletjeti u svijet, a ja ću te ovdje čekati.”.

Nemaš pojma, Grizlijane! (Đokić, Živković, 2016) priča je o snalaženju u svijetu, o nespretnosti i neznanju. Medvjedić Grizlijan metafora je za dijete koje se već odvojilo od roditelja i sada se treba snaći u novom svijetu, boravku u odgojno-obrazovnoj ustanovi, što je u početku ponekad

vrlo teško. Ponavljanjima “Nemaš ti pojma!” naglašava se nesamostalnost i nesnalaženje bez roditeljske skrbi. Priča stoga potiče djecu da baš poput Grizlijana jačaju želju za učenjem i samoostvarenjem u novoj sredini, a istovremeno upozorava ostale u djetetovoj okolini da pripaze na način kojim će motivirati dijete te da izbjegavaju dodjelu etikete ‘nespretnjakovića’ i ‘neznalca’ kojom bi se mogao zakočiti djetetov razvoj i napredak. Kada se odgojitelj pronade u situaciji u koju je potrebno intervenirati te se odluči za ovu priču, može se poslužiti medvjedićem na kojeg naiđe u sobi dnevnog boravka i predstavi ga djeci kao Grizlijana. Uz pomoć rekvizita u obliku tog medvjedića odgojitelj može djeci lakše približiti situacije u kojima se našao Grizlijan. Odgojitelj neka uključi djecu u dijelove u kojima se ponavlja “Nemaš ti pojma!” čime će se postići aktivno slušanje i koncentracija djece, doza humorističnosti, ali i ono najbitnije, a to je da će djeca uvidjeti kako se osjeća medvjedić kada svi na njega tako viču, a možda se i prepoznati u liku Grizlijana.

Slikovnica *Kučicu treba dijeliti* (Donaldson, Monks, 2017) donosi izvrsnu priču koja progovara o prihvaćanju jedni drugih i zajedničkom životu. Priča donosi likove raka, moruzgvu i mnogočekinjaša te njihov suživot u moru što je izvrsna metafora za svakodnevni život u odgojno-obrazovnoj ustanovi gdje su sva djeca drugačija s različitim potrebama i interesima, a primorana provoditi dane s prijateljima u njoj. Iz tog razloga često dolazi do problemskih situacija u kojima djeca odbacuju jedni druge zbog pojedinih različitosti, a ne uviđaju koliko različitost može dobroga donijeti u prijateljstvo i zajednički život. Isticanjem te poruke ova slikovnica pomaže djeci da uvide da ako prihvate prijatelje takvima kakvi jesu vidjet će da svaki pojedini od njih može pridonijeti ugodnijem zajedničkom boravku, baš kao što su morski prijatelji pridonijeli suživotu u napuštenoj školjci.

Leon, slonić gundalo, (Beaucourt, Charly, 2002) glavni je junak istoimene slikovnice čija priča predstavlja čestu pojavu u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Metaforički prikaz slonića koji non stop gundala zapravo pokazuje koliko je određenom djetetu potrebno da zadovolji individualne potrebe. Svako dijete ima nešto što ga veseli, ali ponekad je teško doći do izražaja. Upravo ovom slikovnicom želi se postići da dijete koje se nalazi u moru ponuđenih aktivnosti i sredstava i bezizlazno traži put do zabave, ipak smogne snage podijeliti s ostalima ono što ga raduje, pa da onda svi zajedno uživaju u novoj aktivnosti, umjesto što se čitavo vrijeme umaraju njegovim gundanjem.

Žirafe plesati ne znaju (Andreae, Parker-Rees, 2017) slikovnica je koja pomaže u poticanju samopouzdanja djeteta i njegovom jačanju pozitivne slike o sebi. Životinje afričke džungle s glavnim junakom žirafom Žirom metaforički prikazuju česte problemske situacije u odgojno-

obrazovnim ustanovama međusobnog ismijavanja djece zbog lošijih uspjeha u aktivnostima. Čitajući ovu priču djeca uviđaju da nije važno da u svemu briljiraju, već da pronadu ono u čemu uživaju: “Svatko od nas plesati znade kad pronade glazbu koja ga pokreće.”. Slikovnica pomaže i odgojiteljima jer može poslužiti kao alat za pomoć pri rješavanju problema kada se pronadu u situaciji da se djeca rugaju djetetu koji u određenoj aktivnosti ne pokazuje sjajne vještine te ga zbog toga odbacuju. Nakon čitanja ove slikovnice odgojitelj može uz pomoć djece organizirati zabavni događaj u skupini, talent show na kojem bi svako dijete moglo predstaviti nešto o sebi, neku svoju sposobnost, vrlinu ili interes. Na taj način ova slikovnica može postati poticaj za dramsku aktivnost u skupini u kojoj mogu sudjelovati sva djeca u različitim ulogama poput natjecatelja, žirija ili gledatelja.

Najotmjereniji div u gradu (Donaldson, Scheffler, 2013) slikovnica je koja je prikladna kao poticaj djeci koja svoje stvari ne žele dijeliti s drugom djecom. Ta je situacija često viđena u odgojno-obrazovnim skupinama jer se djeca teško odvajaju od svojih stvari i boje ih se podijeliti s drugima. Ova priča opisuje diva koji je kupio krasnu odjeću s namjerom da bude otmjen, no na svome putu naletio je na životinje kojima je trebala pomoć i svaki komad odjeće iskoristio je da spasi životinju u nevolji. Životinje su mu zauzvrat napravile zlatnu krunu od papira i dodijelile titulu najljubaznijeg diva u gradu. Priča ističe prednost ljubaznosti naspram otmjenosti i potiče djecu na međusobno dijeljenje i pomaganje.

Priča koja pomaže u sličnim situacijama škrtosti i sebičnosti jest *Riba duginih boja* (Pfister, 2005) u kojoj ribica Srebrica ima sjajne blještave ljuske kojima se svi dive. Iako je bila najljepša, njena oholost dovela ju je do usamljenosti. Kada je ipak odlučila podijeliti svoje ljuske s ribicama, nadjačala je svoju taštinu i uvidjela radost dijeljenja. Pohvale koje je ribica dobivala zbog svoje darežljivosti omogućile su joj osjećaj smirenosti i radosti što svoje stvari dijeli s prijateljima. To je jednako važno primijeniti i u radu s djecom predškolske dobi kao i dati poticaj i ohrabrenje na dijeljenje igračaka s prijateljima.

Slikovnica *Ja* (Waechter, 2016), kao što je jasno iz kratkog naslova, govori o pojmu o sebi. Medvjed služi kao metafora za dijete koje razmišlja o sebi odgovarajući si na pitanja kakav sam ja, što sve mogu, koje su mi vrline, a koje mane, o vlastitim osjećajima, sretnim i tužnim. Slikovnica je puna pozitivnih slika o sebi i potiče razvoj samopouzdanja: “Dobro se osjećam u svome krznu.”, “Raduju me male stvari”, “Imam veliko srce.”, “Ponekad mi se učini da sam nešto posebno.”. Na kraju ostavlja nadu i sigurnost da je netko uvijek tu za tebe (ne imenuje tko tako da bi svako dijete moglo zamisliti upravo onu osobu u kojoj pronalazi utočište)

opisujući prizor medvjeda koji kad se osjeća usamljeno i beznačajno trči upravo k toj osobi: “Toliko je divno što te imam!”.

Pauli, ti zločesti Pauli! (Weninger, Tharlet, 1997) priča je o nespretnom zečiću koji je nepažnjom sestrici porazbijao lutkice, malome bratu srušio kolibu te velikom bratu srušio krov podzemnog skrovišta. Svi oni ljutito su mu govorili: “PAULI!!! Ti zločesti Pauli!”, a Pauli je bio tužan jer nije dobio ni priliku da objasni da su to sve bile nezgode. U liku zečića Paulija mogu se pronaći sva ona nestašna djeca, puna energije, pravi mali nevaljalci koji često puta budu pogrešno etiketirani kao zločesti. Djeci oko njih je teško shvatiti da bi to netko slučajno učinio i sude na temelju povrede i gubitka. Te situacije česte su u odgojno-obrazovnoj ustanovi, stoga je ova slikovnica izvrsna jer daje priliku da i druga djeca sagledaju perspektivu tog malog nevaljalca koji zapravo ništa od toga ne čini s namjerom. Bilo kako bilo, šteta je učinjena, a ova priča kroz obilje humora i nježne topline pokazuje kako je svaku situaciju ipak moguće ispraviti. Podsjeća da je važno reći “Oprosti”, ali da to ponekad nije dovoljno. Zečić Pauli pronašao je radost i zadovoljstvo u tome što je ispravio svaku nevolju u koju je upao te se na kraju dana mirno veselio i družio s obitelji, a taj prizor pokazuje djeci da vrijedi popraviti svaku situaciju i da će im tada zaista sve biti oprašteno.

Vuk u priči o *Uljuđenom vuku* (Bloom, Biet, 2003) metafora je za dijete koje se teško uklapa u društvo zbog svoje naravi. Vuk je pokušao zastrašiti životinje, ali one se nisu dale smesti jer su uživale u čitanju. Svinja je pokušala objasniti vuku da on ne pripada u to društvo jer je to društvo isključivo uljuđenih i pristojnih životinja. Jednako tako reaguju i djeca prema onome koji se teško uklapa. Upravo zbog toga ova priča ne ide u smjeru prihvaćanja vuka od strane životinja jer to nije različitost koja treba biti prihvaćena, već ide u smjeru mijenjaja vukovog ponašanja, onog ponašanja koje ugrožava socijalni sklad. Priča prikazuje vuka kao upornog i željnog promjene, te ustrajnog u svome cilju. Njegov trud isplatio se i, kada je postao ‘uljuđen’, životinje su ga radosno prihvatile pa više nije bio usamljen. Osim što priča govori o dobrom ponašanju i ne odustajanju od ciljeva, indirektno želi poslati poruku djeci i o bogatstvu knjiga i priča te o važnosti čitanja.

Super je bit’ različit! (Miklaužić, Ostović, 2009) slikovnica je posebna po tome što u njoj nema metafora, već djeci šalje direktne poruke o važnosti prihvaćanja različitosti. Slikovnica upućuje na brojnost različitih nacionalnosti, različitih obitelji, različitih izgleda, interesa, o postojanju djece s teškoćama u razvoju te šalje poruke da je potrebno prihvatiti druge, ali istovremeno podsjeća dijete na njegovo pravo da u bogatstvu različitosti ostane svoj: “Jer samo ono što si ti nitko ti ne može oduzeti!” i “Jer nije bitno biti kao svi, najvažnije je – da si kao ti!”. Slikovnica

može biti ispriповijedana interaktivno uključujući djecu da ponavljaju ove bitne poruke o jedinstvenosti baš svakoga od njih.

Kakograd (Dragojević, Ristić, 2017) je urnebesno zabavna slikovnica koja služi kao pomoć pri odvikavanju djece od pelena. Slikovnica obiluje humorističnim nazivima poput “Kakanko, Govnica, Tvrdokak”, a čudesnim putovanjem kroz kanalizacijske cijevi u Kakograd motivira djecu da pokušaju nuždu obavljati na zahodu. Slikovnica dodatno poučava i o kvalitetnoj prehrani o čemu onda ovisi i izgled pojedinog “Kakanca”. Slikovnica ostavlja prostor za nastavak jer glavni junak uspijeva ostvariti cilj, a maštovitom dosjetkom o Kakaprincezi koja živi u Kakogradu Jan dalje potiče svoju sestricu Tinu da učini isto i pokuša sjesti na zahodsku školjku te potom nastaje slikovnica *Kakakralj* (isto, 2017) kao nastavak priče.

Mirisna priča: vuk koji miriše na jagode (Bertagnolio, Grandgirard, 2016) slikovnica je kojom se dobro poslužiti kada dođe do situacije da dijete ne želi prati zube. Vuk je glavni junak priče i zanimljivo u ovoj priči jest to što sam glavni junak postane svjestan problema i odluči potražiti pomoć svojih šumskih sustanara. Priča obiluje humorom dok brojne životinjice daju prijedloge kako da se vuk riješi gadnog smrada iz ustiju, a istovremeno indirektno djecu poučava i o važnosti pranja zubiju, ali i važnosti zdrave prehrane u obliku voća i povrća.

Mica Debeljuca – Mršavica (Horvat, Marijanović, 2011) duhovita je i zanimljiva slikovnica o prehrani koja donosi priču o Mici koja želi otjerati miša s otirača, ali ne može jer je predebela, ili pak naglo smršavi pa opet nema snage za to. Tim ironičnim prizorima Micinih odlazaka u krajnosti što se tiče prehrane ova priča kritizira suvremeni način prehrane i odlaske na dijete, a tajnu prave i zdrave prehrane krije miš: “Znao je i to da je najbolje jesti umjereno - ni previše ni premalo.”, no ne namjerava ju odati Mici. Kroz obilje humora ova slikovnica podsjeća djecu na važnost pravilne prehrane.

Slonica koja želi zaspati (Forssen Ehrlin, Hanson, 2016) slikovnica je koja pomaže pri uspavlivanju, a dolazi s uputama na početku koje ukazuju na to da podebljano treba naglasiti, ukošeni tekst pročitati umirujućim glasom, gdje piše ime umetnuti ime djeteta, a gdje piše zijevanje potrebno je zijevnuti. Slonica Helena živi u čarobnoj šumi, vodi dijete kroz avanturu preko Pospanih stepenica do Pospanog potoka, susreće papigu, zeca, trola i druge koji ih upućuju u dobar san, sve dok ne dođu do tate slonice Helene gdje i ona spušta svoje kapke i moli malog čitatelja da i on utone u san pa da zajedno otputuju u zemlju snova. Putovanje slonice Helene oblikovano je na način da čitavo vrijeme opušta dijete i dozvoljava mu da utone u san. Svaki susret potiče dijete da mirno zaspije, no ako dječji san ipak bude nadvladan

znatiželjom o nastavku avanture, kraj priče osigurava da će dijete sklopiti oči i zaista pokušati zaspati. Slijedeći upute s početka slikovnice pripovijedač osigurava mirnu i opuštenu atmosferu pogodnu za dijete da s lakoćom utone u san.

Psića je strah odlaska doktoru (Gjurković i sur., 2016) je priča o klasičnoj problemskoj situaciji kada dijete osjeća strah od odlaska doktoru. Metaforom psića i njegovog odlaska veterinaru zbog boli u grlu postiže se da dijete kroz ovu simpatičnu i toplu priču shvati da je doktor osoba koja će mu pomoći da prođe bol. Priča se posebno bazira na prvi odlazak doktoru kada dijete zapravo osjeća strah jer ne zna gdje ide i što će mu se tamo dogoditi, stoga posebno upozorava na to da je važno objasniti djetetu tko je doktor, opisati mu kako izgleda odlazak doktoru te istaknuti da je normalno da je djetetu teško jer ne zna što ga čeka, ali dati mu do znanja da je roditelj uz njega cijelo vrijeme. Na taj način djetetov strah će biti umanjen, a odlazak doktoru olakšan i manje stresan.

Priča o pauku Zvrcku koji se užasno bojao djevojčica (Matetić Pelikan, Rundek, 2013) prikazuje osjećaj straha iz perspektive malog pauka Zvrcka. Pauk Zvrcko prestrašio se djevojčice Jane i brzo pobjegao k majci po utjehu, stoga mu je majka pokazala slike ljudi iz enciklopedije čudovišta napominjući: “(...) da, ljudi izgledaju puno strašnije, ali vjeruj, to je najčešće zato jer se svatko od njih nečega boji. Oni koji su doista hrabri nisu nimalo strašni, vidjet ćeš.”. Priča služi kao pomoć djeci koja se boje paukova kako bi drugačije gledala na njih i općenito na svijet kukaca, a isto tako i kao pomoć za smanjenje ili potpuni nestanak osjećaja straha od pauka.

Vjeverice i optimizam (Moran, Wensell, 2012) priča je koja kroz dva glavna lika donosi poruku o važnosti optimizma i pozitivnog pogleda na svijet. Viki i Lina su dvije vjeverice. Dok je Viki vesela i optimistična, Lina je uvijek zabrinuta i prestrašena. Linu je strah da neće proći zima, da će umrijeti od gladi, strah osjeća od lomljenja i stradanja tijekom vježbanja salta i u brojnim drugim situacijama. Njena plašljivost dovela je do toga da joj sve izgleda crno i život provodi u strahu. Ova priča optimizmom i veseljem želi pomoći djeci razbiti strahove i opustiti se te prenijeti poruku o moći koje ima veselje: “Na koncu je Vikino zarazno veselje bilo jače od svih Lininih strahova.”.

Gospodin Nosko nalazi prijatelja (Kulot, Ullrich, 2002) slikovnica je o Nosku koji traži isključivo prijatelja koji zna letjeti. Iz tog razloga sprijatelji se s Gavranom, no Gavran od njega skriva tajnu da on zapravo ne zna letjeti, ali mu to ne može priznati jer uživa u njegovom društvu. Nakon što Nosko otkrije istinu, potjera Gavrana, ali ubrzo shvati da mu nedostaje jer

se nije s njim družio samo zbog letenja. Molio ga je da ponovno budu prijatelji i uživaju u zajedničkim aktivnostima u kojima Gavran Nosku čita, a on s njime dijeli šal za letenje. Ovo je simpatična priča o prijateljstvu te uvažavanju i razumijevanju različitosti, a njenim čitanjem pomaže se djeci da uvide da se prijatelje ne može birati po kriterijima te da različitosti itekako doprinose prijateljstvu.

Lana i Pavo (Rieger, 2001) je predivna slikovnica koja progovara o kvalitetnom odnosu i pravom prijateljstvu. Lanin najbolji prijatelj je njen medvjedić Pavo, ali često se dogodi da mu nesvjesno kroz igru nanosi bol koju Pavo trpi. Jedne noći Lana je usnula san u kojem se Pavo odnosio prema njoj kako ona inače prema njemu i tada je shvatila da mora pripaziti na svoje ponašanje. Ovakva prijateljstva česta su u skupinama s djecom mlađe dobi, stoga ova slikovnica pomaže ukazati na to da se u prijateljstvu ne može misliti samo na sebe, da je u prijateljstvu važno da obje strane osjećaju sreću i zadovoljstvo što se družu, a ne da jedna strana bude maltretirana. Također, ohrabruje djecu da u prijateljstvu budu iskreni i, ako im smeta nešto što im prijatelj radi, neka mu to otvoreno kažu.

Tibor, paun bez repa (Đokić Pongrašić, Kolanović, 2001) dirljiva je priča koja progovara o različitosti djece koja imaju neki fizički nedostatak. U liku Tibora, pauna bez repa, mogu se pronaći djeca koja se zbog teškoća u razvoju pogođena nekom tjelesnom manom. Tibor, paun koji nema rep, isprva zapravo ni nije smatrao to nedostatkom jer nije primjećivao da mu nešto nedostaje sve dok drugi paunovi nisu istaknuli njegovu različitost. No, njegovi najbolji prijatelji složno su odlučili pomoći Tiboru i svaki od njih darovao je jedno svoje pero, ili na neki drugi način pomogao, i Tiboru su poklonili najljepši i najšareniji rep. Tom dirljivom gestom pokazali su ostalim paunovima da nema potrebe da Tibor zbog svoje različitosti bude izbačen, jer upravo to ga čini posebnim. Priča pokazuje da tolerancijom i prihvaćanjem različitosti dobivamo nešto puno veće, a to je prijateljstvo.

Slikovnice *Moj brat je autist* i *Moja prijateljica ima Downov sindrom* autorice Jennifer Moore-Mallinos (2009) progovaraju o djeci s poteškoćama u razvoju i čestim problemskim situacijama u kojima se znaju zateći. Brunin se brat u školi suočava sa zadirkivanjem i nerazumijevanjem od strane vršnjaka, a u kamp dolazi djevojčica s Downovim sindromom koju se djeca boje prihvatiti. Slikovnice stoga na djeci razumljiv i prihvatljiv način opisuju izgled i karakteristike djece s tim poteškoćama i na taj način omogućavaju bolje razumijevanje i prihvaćanje djece s teškoćama u razvoju te ih je zbog toga nužno pročitati djeci ukoliko se u skupini nalazi dijete autist ili dijete s Downovim sindromom, ili ukoliko je odgojitelj upoznat s time da netko od djece u svom okruženju ima nekog bliskog s tim poteškoćama.

Slikovnica *Kako su moji roditelji zaboravili biti prijatelji* (Moore-Mallions, Fabrega, 2005) progovara o teškoj životnoj situaciji kada se dijete nađe u sukobu roditelja i suočava se s njihovim razvodom. Priča opisuje tu situaciju iz perspektive djevojčice koja ne razumije zašto dolazi do svađanja, vrištanja i plakanja među roditeljima pa zbog nerazumijevanja počinje kriviti samu sebe. Roditelji objašnjavaju djevojčici da se odrasli ponekad bolje slažu ako žive odvojeno, ali da to neće umanjiti njihovu ljubav prema njoj. Zadovoljavajuć rasplet situacije za sve članove obitelji ostavlja nadu malim slušateljima ove priče da, ukoliko se nalaze u sličnoj situaciji, to ne mora nužno biti loša opcija za njihovu obitelj. Kao svojevrsan nastavak ove priče, autorice izdaju slikovnicu *Moj tata se ženi* (2007) gdje u jedva prihvaćenu novonastalu situaciju življenja s razdvojenim roditeljima dolazi novi lik, tatina nova žena. Činjenica da se tata ženi ruši sve snove o zajedničkoj obitelji. Ove slikovnice potiču djecu da razgovaraju o takvim teškim situacijama jer razgovor može pomoći pri boljem razumijevanju roditelja i pri spoznaji činjenice da ulogu roditelja i roditeljsku ljubav ništa ne može oduzeti. Osim što odgojitelj treba poticati djecu da progovaraju o vlastitim osjećajima, nužno je i da sam odgojitelj prihvaća i poštuje situacije u kojima se različite obitelji nalaze jer će jedino na taj način moći pružiti djetetu iskrenu utjehu.

Sjećam se... (Moore-Mallions, Fabrega, 2005) dirljiva je slikovnica koja potiče dijete na razgovor o bolnom osjećaju gubitka i tuge nakon što izgubi svog kućnog ljubimca. Slikovnica podsjeća na realan tijek života u kojem svaki život ima svoj početak i završetak. Dječak u priči otkriva da se zapravo ljutio na psića Garu kada ga je ostavio jer bi najbolji prijatelji trebali zauvijek ostati zajedno i da mu je postalo lakše tek kada su mu roditelji objasnili da Garo ništa nije skrivio i da svi jednoga dana moramo umrijeti. Priča upućuje na to da će se dijete lakše nositi s gubitkom ako će se uvijek s radošću sjećati trenutaka kojih je proveo sa svojim ljubimcem, svih trenutaka u kojima su se družili i svega što su zajedno činili, bili sretni i imali pravo prijateljstvo.

Da te barem mogu držati za ruku...: kako preboljeti tugu i gubitak (Palmer, Burke, 2004) slikovnica je putem koje se želi savjetovati dijete na koji način da podnese gubitak bliske osobe. Slikovnica se direktno obraća malom čitatelju i pokušava mu dati do znanja da je u redu osjećati tugu, ali da je važno ne sakrivati osjećaje i ne kriviti sebe zbog odlaska drage osobe. Dijete dobiva uvid u to da je u redu plakati ako mu to pomaže da se osjeća bolje, te da je usprkos boli u redu i smijati se i zabavljati se jer nije potrebno da cijelo vrijeme osjeća tugu. Brojnim dobronamjernim savjetima ova slikovnica pokušava olakšati djetetu preboljeti odlazak drage osobe te želi napomenuti da gubitak osobe nije i gubitak njihove međusobne ljubavi, odnosa i

lijepih trenutaka koje su imali: “I zapamti... U redu je ako osjećaš prazninu u svom životu kad izgubiš nekoga koga voliš. I znaj da ljubav nikad ne umire. Ostaje u tebi zauvijek!”.

Slikovnica *Imaš li tajnu?* (Moore-Mallions, Fabrega, 2005) pomaže djeci razlikovati dobre i loše tajne. Tako upućuje djecu da postoje dobre tajne koje je poželjno čuvati, poput one o prijateljevoj rođendanskoj proslavi iznenađenja ili poklonu koji mu planiraju pokloniti. Čuvanje dobrih tajni odlika je i pravog prijatelja. S druge strane slikovnica želi pojasniti kako se nositi s lošim tajnama koje čine da se dijete osjeća usamljeno i tužno, ili pak čine da dijete živi u strahu. Slikovnica poučava da loša tajna može biti o tome da je netko povrijedio dijete, vikao na njega ili ga udario, te direktno počava dijete da se takva tajna ne smije skrivati: “Ako čuvaš lošu tajnu, jedini je način da se ponovno osjećaš bezbrižno da otkriješ tajnu odrasloj osobi kojoj možeš vjerovati.”. Ovo je jedna od slikovnica koja pomaže djetetu da se otvori i razgovara o onome što ga muči i na taj način olakša brige.

Obiteljski album (Deinert i sur., 2004) opisuje mišju obitelj, naizgled sasvim običnu obitelj koja se nastanila u podnožju ležaja. No, unutar te obitelji događa se nešto vrlo neobično i nedopustivo - stric Jojo seksualno zlostavlja malu mišicu Pinkicu. Mišica se jako boji strica, njegovih ucjena i prijetnji te zbog toga ne govori ništa svojim roditeljima. No, istina se na kraju otkriva, a stric biva kažnjen za svoje nedjelo. Kroz ovu priču proteže se vrlo bolna i teška tema obiteljskog zlostavljanja djece te je iz tog razloga ona prikladna kao pomoć roditeljima i djeci, ali i odgojiteljima i psiholozima, u suočavanju s ozbiljnim problemom poput ovog koji ostavlja trajne posljedice u psihofizičkom razvoju djece. Pričom se želi postići da dijete postane svjesno da ga je osoba koja mu je to činila čitavo vrijeme lagala te da dijete nije apsolutno ništa skrivilo. Isto tako, želi se potaknuti dijete da ako se nalazi u takvoj situaciji smogne hrabrosti obratiti se nekome i iskreno ispriča što proživljava kako bi mu se moglo što prije pomoći.

Velika tvornica riječi (Lestrade, Docampo, 2013) posebna je priča o zemlji u kojoj ljudi kupuju riječi u tvornici kako bi ih mogli izgovarati. Ovom neobičnom pričom ističe se jačina i moć koju imaju izgovorene riječi i ukazuje na to da bi se trebalo paziti na to što se govori i kojim riječima se valja služiti tijekom razgovaranja s ljudima. Osim toga, priča ističe problem prevelike razlike bogatih i siromašnih, i govor ističe kao vrijednost koju si mogu priuštiti samo bogati: “U zemlji velike tvornice govoriti je skupo.”. S obzirom na problematiku kroz cijelu priču proteže se sjetni ton, ali priču čini posebnom i ljubav koja se rodi između siromašnog dječaka Fileasa i djevojčice Silve. Ta ljubav pokazuje da se ljubav ne može mjeriti prema izgovorenim riječima kojima se ona može uveličati, već da je dovoljno posjedovati jednu malenu riječ, riječ “opet”, kojom se može ponovno dobiti poljubac. Ta bajkovita priča pokazuje da će ljubav uvijek

pronaći put da iskomunicira na pravi način, čak i kada bi ljudi bili neslobodni govoriti što osjećaju.

Pogodi koliko te volim (McBratney, Jeram, 2003) još je jedna slikovnica koja progovara o ljubavi, o ljubavi između malog i velikog zeca boje lješnjaka koji su se cijeli dan natjecali u mjerenju njihove ljubavi i dokazivanja tko koga više voli. Ova topla priča o ljubavi i njenoj nemogućnosti da bude izmjerena može poslužiti kao pomoć u odgoju upravo zbog toga što će djetetu pokazati koliko je voljeno. Odnos koji počiva na ljubavi osigurava da bilo koja problemska situacija u odgoju može biti riješena. Sličnu tematiku donosi slikovnica *Čarolija zagrljaja* (Kolanović, 2017) koja donosi priču o prijateljstvu koje se rađa između malog Mede, Vučića i čudnovatog stvorenja, malog svemirca koji je zalutao na krivo mjesto. Oni mu silno žele pomoći jer uviđaju da im je on prijatelj i ne žele da je tužan, a tajnu o tome kako mu mogu pomoći pronalaze u jačini njihova zagrljaja: “U iskrenu zagrljaju prijatelja krije se prava čarolija.”. Nakon što su mu pomogli, Medo uviđa da nije ni znao kolika je moć zagrljaja. Ovom divnom pričom daje se djeci do znanja da je zagrljaj prijatelja ili koje druge bliske osobe uvijek dobar lijek za bilo koju problemsku situaciju, a odgojitelji ovaj citat mogu uvesti kao moto skupine i misao vodilju kojom će djeca u skupini uvijek pronaći pravi izlaz iz problemske situacije.

Na kraju ovog popisa prijedloga slikovnica i priča koje bi mogle pomoći u odgoju i rješavanju problemskih situacija stoji jedna posebna slikovnica koju bi trebalo pročitati baš svakome djetetu na ovome svijetu. *Sve čudesno što bit ćeš ti* (Martin, 2017) priča je o bezuvjetnoj ljubavi između roditelja i djeteta, o vrijednosti života i djeteta kao bića samog. Priča je to koja pokušava djetetu dati do znanja koliko vrijedi i koliko je voljeno, koja želi da dijete upamti da je svaki njegov maleni uspjeh roditelju ogromna sreća i ponos, te da jednoga dana neće biti važno što je po zanimanju već kakva je osoba: “I što veće bude ti srce, / Više će u njega stati.”. Takve priče dobro je čitati djeci kada je teško pronaći prave riječi kojima bi se iskazali vlastiti osjećaji pa ova posebna priča govori upravo ono što treba i potiče dijete da bude hrabro te ga podsjeća da u životu može postati sve što poželi, a da pritom ne zaboravi da će uz njega uvijek stajati njegovi roditelji i pružati mu podršku: “I tad ću te gledati / I ti ćeš gledati mene, / I kako god ćeš odrasti / Ja ću te voljeti.”. Ova slikovnica prigodna je i za čitanje prilikom rastanka odgojitelja i djece prije njihovog polaska u školu te može poslužiti kao predivna oproštajna poruka odgojitelja djeci, no istovremeno može biti i uputa roditeljima da tijekom čitavog školovanja njihove djece uvijek imaju na umu da akademski uspjeh nikada ne bi trebao nadjačati uspjeh u dobroti i odnosu prema drugima.

5. MOGUĆE METODIČKE INTERPRETACIJE PRIČA ZA DJECU

Velik je broj slikovnica i priča za djecu koje pomažu u odgoju, no ukoliko se odgojitelj odluči posegnuti za pričom u radu s djecom, potrebno je i da se kvalitetno pripremi za njenu interpretaciju. Ovo poglavlje donosi par prijedloga metodičkih izvedbi nekoliko slikovnica s gore navedenog popisa. Metodički scenariji obrade priče u nastavku poglavlja tek su jedan od bezbroj mogućih načina metodičke izvedbe, no ovim prijedlozima želi se pokazati da se na isti način potrebno pripremiti za metodičku interpretaciju baš svake priče za djecu, a to podrazumijeva definiranje ciljeva i zadaća koje se žele ostvariti, pripremu poticaja i organizaciju aktivnosti, a tek onda pripremu i provedbu samog metodičkog postupka pripovijedanja priče.

5.1. Prijedlog metodičke izvedbe slikovnice *Velika tvornica riječi*

Mogući cilj korištenja slikovnice *Velika tvornica riječi* u radu s djecom predškolske dobi može biti da se djeci posvjesti vrijednost govora, prikaže im se moć koju imaju riječi i potakne ih se da promišljaju o riječima kojima se koriste u izražavanju. Odgojitelji mogu posegnuti za ovom slikovnicom kada u skupini naiđu na problemsku situaciju u kojoj se djeca prečesto koriste ružnim riječima ili pak ako su sklona verbalnoj agresiji.

Brojne su razvojno primjerene i integrirane zadaće koje se mogu ostvariti izvedbom ove priče, a u području razvoja govora, komunikacije i stvaralaštva to su: bogaćenje rječnika nazivima poput tvornica, stroj, riječi, zemlja i dr., razvoj sposobnosti slušanja, a kasnije i izražavanja tijekom razgovora o slikovnici i jezičnih igara koje mogu uslijediti nakon izvedbe, te slobodu likovnog stvaranja tijekom aktivnosti izgradnje stroja. U području spoznajnog razvoja želi se djeci omogućiti istraživanje odnosa skupoće u igrama trgovanja riječima, uočavanje principa rada stvaranja proizvoda u tvornici i prodaje istih, a u području tjelesnog i psihomotornog razvoja zadaća je poticati razvoj fine motorike i pincetnog hvata. U području socioemocionalnog i moralnog razvoja djeci se omogućuju prilike za samoostvarenje u komunikacijskom izražavanju, potiče ih se na usvajanje lijepog izražavanja, prikazuju im se razlike između bogatog i siromašnog stanovništva te životne teškoće s kojima se susreću siromašni ljudi, a ponajviše se ističe emocija ljubavi i prikazuje se jednostavan način iskazivanja te emocije.

Odgojitelj je dužan primjerenom organizacijom raznovrsnih centara aktivnosti stvoriti uvjete za ostvarenje razvojnih zadaća i zadovoljenje individualnih potreba djeteta. Organizacija centara aktivnosti obuhvaća pripremu poticaja koji će motivirati djecu za aktivnost obrade priče. Tako odgojitelj može u likovni centar postaviti različite materijale od kojih bi djeca mogla izraditi veliki stroj poput kutija različitih veličina, žica, slamčica, čepova i sličnih, u centar matematike odgojitelj može postaviti vagu i pripremiti kamenčiće na kojima pišu riječi i sličice tih pojmova kako bi djeca mogla vagati težinu određenih riječi te uspoređivati težinske odnose, u centar početnog čitanja i pisanja može pripremiti slagalice u kojima je potrebno nacrtane pojmove motiva iz slikovnice pridružiti s odgovarajućom napisanom riječi, a može pripremiti i sličice s pojmovima poput tvornica, stroj, zemlja i sl., te zastavice sa slovima koje im je potrebno pridružiti, u stolno-manipulativni centar može pripremiti labirint u obliku stroja nacrtanog na kartonu te magnet na kojem piše 'riječ'. Pomicanjem magnetu s donje strane pomiče se i magnet na kojem piše riječ, a potrebno je da 'riječ' pronađe pravi izlaz iz stroja. U toj aktivnosti djeca preko prikaza nastajanja riječi u stroju istražuju i svojstva magnetizma. Odgojitelj sudjeluje u aktivnostima kao motivator te potiče djecu na dogovaranje, surađivanje i toleranciju. Nakon što odgojitelj uoči smanjenje interesa za navedene aktivnosti može pozvati djecu da donesu izrađeni stroj na sredinu tepiha i sjednu u krug oko stroja. Taj trenutak idealan je za početak interpretacije priče, a kao uvodna motivacija može poslužiti vježba zamišljanja. Odgojitelj može uputiti djecu da zatvore oči i zamisle jednu zemlju, zemlju u kojoj ljudi ne govore jer je govoriti skupo te da u toj zemlji postoji tvornica gdje se proizvode riječi. Otvaranjem očiju djeca bi ostala u zamišljenom prostoru te zemlje u kojoj se nalazi tvornica riječi jer bi se ispred njih nalazio stroj koji proizvodi riječi koji su prethodno sami izradili. Odgojitelj može nastaviti pripovijedati priču koristeći se gestama koje je unaprijed pripremio. Postupak pripovijedanja uz geste jedan je od mogućih načina izvedbe ove priče, a čini se prikladan upravo zbog toga što se jednostavnim gestama djeci može jasnije predočiti radnja u toj tužnoj zemlji u kojoj ima vrlo malo riječi s obzirom da ih je potrebno kupovati. Nakon ispričane priče nije potrebno izgovoriti formulu, već je dovoljno ostaviti djecu nekoliko trenutaka u tišini, tišini koja omogućuje razradu doživljaja ove prekrasne priče. Nakon kraćeg vremena odgojitelj s djecom može započeti razgovor o njihovim doživljajima priče postavljajući pitanja poput: "Čini li vam se teško živjeti u takvoj zemlji? Koje riječi bi trebale biti skupe? Za koje riječi biste voljeli da su vrlo jeftine i da si ih gotovo svi mogu priuštiti? Zbog čega je Silva ipak izabrala Fileasa, iako joj je on izgovorio tek tri nepovezane riječi? Bi li mu bilo lakše da je jednostavno imao sve riječi svijeta i da joj je mogao otvoreno reći koliko mu se sviđa?". Odgojitelj i djeca mogu zajedno iskusiti kako je to biti u zemlji u kojoj se ne govori

igrajući igru u kojoj odgojitelj zada jednom djetetu rečenicu iz svakodnevnog života u vrtiću, a zatim dijete pantomimom pokuša prikazati ostaloj djeci što želi reći. Rečenice mogu biti poput: “Hoćeš li se igrati sa mnom?”, “Posudiš li mi igračku?”, “Sviđa mi se tvoj crtež.” i sl., a dijete koje pogodi ulazi u ulogu pantomimičara. Osim te igre, jezična igra koja može uslijediti nakon pripovijedanja ove priče jest igra u kojoj djeca mogu dobiti papiriće s riječima i nacrtanim pojmovima kako bi znali o kojoj se riječi radi i određen broj novčića od kartona. Dio djece neka ima više riječi i predstavlja one bogate, a dio djece manji broj riječi jer su u ulozi siromašnih. U igri se djeca mogu okušati u vještinama razmjene, kupnje i prodaje riječi, a nakon toga mogu probati osmisliti rečenicu koja uključuje riječi koje oni posjeduju. Po završetku navedenih aktivnosti djeca mogu dalje osmišljavati jezične igre, ili pak pokušati sobu dnevnog boravka pretvoriti u zemlju u kojoj se nalazi tvornica riječi i simboličkom igrom prikazati svakodnevni život u toj zemlji.

5.2. Prijedlog metodičke izvedbe slikovnice Noćni pjev

Cilj odgojiteljevog odabira ove slikovnice i obrade priče mogao bi biti poticaj samostalnosti kod djece, podizanje samopouzdanja i razbijanje straha od nepoznatih mjesta i situacija. Prikladna situacija koja bi mogla potaknuti odgojitelja da se posluži ovom slikovnicom je ona u kojoj prepozna da se dijete teže adaptira u vrtićku skupinu i da mu teško pada odvajanje od roditelja. Nadalje, to može biti i situacija kada se djeca boje odlaska u školu podrazumijevajući vrtić kao sigurnu luku. No ne samo u navedenim situacijama, već ova priča može poslužiti kao pomoć u odgoju kada je kod djece prisutan strah od bilo kojeg nepoznatog mjesta, a u kojem bi zapravo trebali pokazati svoju zrelost.

Razvojno primjerene i integrirane zadatke koje odgojitelj može postaviti za cilj interpretacijom ove priče mogu biti sljedeće: u području razvoja govora, komunikacije i stvaralaštva zadatak može biti bogaćenje riječnika nazivima poput šišmiš, tama, pjev, let, čulo i dr., razvijanje sposobnosti slušanja i izražavanja prepričavanjem, imenovanjem likova i razgovorom o slikovnici, u području spoznajnog razvoja omogućiti djeci istraživanje načina života šišmiša, poticati razvoj slušne percepcije stjecanjem iskustva sluhom, u području tjelesnog razvoja poticati razvoj fine motorike i pincetnog hvata, te razvoj koordinacije i snalaženja u prostoru, a u socioemocionalnom razvoju poticati razvoj samopouzdanja i samostalnosti kod djece te im omogućiti prilike za samoostvarenje tijekom aktivnosti.

Potrebno je da odgojitelj osigura poticaje i razvojno primjerene uvjete za provođenje aktivnosti. Odgojitelj poticaje raspoređuje po centrima aktivnosti, pa tako u centar za matematiku može pripremiti predloške s fotografijom špilje na kojima piše broj, a zatim da djeca pridružuju odgovarajući broj šišmiša svakoj špilji. U likovni centar može postaviti tuljce, kolaž, temperu, škare i ljepilo kako bi djeca mogla izrađivati šišmiše, a u centru za početno čitanje i pisanje pripremiti zastavice sa slovima koje djeca mogu pridruživati na odgovarajuća mjesta ispod fotografija šišmiša, špilje, krila i sl. U istraživački centar odgojitelj može postaviti realne fotografije šišmiša raširenih krila te povećalo kojim bi djeca mogla proučavati krila šišmiša, a u stolno-manipulativnom centru može pripremiti zdjelu s nekim rastresitim materijalom u koji bi bila umetnuta tjestenina u obliku leptirića, ali obojana u crno na način da predstavlja šišmiše, pa bi djeca pincetom trebala izvaditi šišmiše iz zdjele vježbajući tako pincetni hvat. Na podu sobe dnevnog boravka odgojitelj može pripremiti kratki poligon s par prepreka poput nekoliko čunjića, a djetetu koje prelazi poligon staviti maramu preko očiju tako da cilj aktivnosti bude da dijete pažljivo sluša upute svojih prijatelja kako bi uspješno prešlo poligon. Svakom sljedećem koji prelazi poligon djeca mogu sama promijeniti izgled poligona premještanjem čunjića. Nakon što djeca izgube interes za navedene poticaje, odgojitelj može zamračiti dio sobe postavljanjem tamnije zavjese i zazvati djecu: "Poletite šišmiši.". Taj uzvik bio bi poziv djeci na priču, a kada bi se svi okupili, odgojitelj bi mogao upitati djecu znaju li zašto je tako mračno i objasniti da šišmiši preko dana spavaju, a lete po noći. Sada kada djeca znaju sve o šišmišima i atmosfera je mračnija baš kao u životima šišmiša odgojitelj može započeti priču. Za pripovijedanje ove priče odgojitelj može pripremiti prstnu lutku u obliku šišmiša i predstaviti ju kao malenog šišmiša Kiru, glavnog junaka priče, te ispričati o njegovom strahu od letenja u nepoznato. Zatim na drugu ruku odgojitelj može postaviti lutku izrađenu od čarape ili tkanine koja se presvuče preko čitavog dlana kako bi se vizualno prikazala razlika u veličini s obzirom da velika lutka predstavlja majku. Majka daje upute šišmišu, a zatim on odlazi u avanturu. Pomicanjem prstne lutke i njenih krila odgojitelj dodatno dočarava avanturistički let malenoga Kire, a drugu ruku za to vrijeme može držati iza leđa. Nakon što se Kiro vrati sretan i uzbuđen što je uspio odletjeti u mračni svijet majka ga grli, a to odgojitelj može prikazati postavljanjem ruke koja predstavlja majku preko prsta i šake u kojoj se nalazi Kiro. Dok traje taj zagrljaj daje se prostor djeci za pauzu šutnje i proživljavanje priče u kojoj su se možda poistovijetili s glavnim junakom te im je potrebno razmisliti o njihovom sigurnom utočištu. Odgojitelj zatim može potaknuti djecu na razgovor pitanjima poput: "Tko je glavni junak ove priče? Čega ga je bilo strah? Kako mu je majka pomogla? Zna li što je čulo? Kako se Kiro snašao u mračnom svijetu? Tko je njegovo sigurno utočište?". Po završetku razgovora

odgojitelj može zaigrati igru s djecom sličnu poput one s poligonom, ali na način da dijete stavi povez na oči, a odgojitelj zapjeva pjesmu. U igri je potrebno da dijete s povezom prepozna iz kojeg smjera dolazi zvuk te dođe do odgojitelja, a to je izvrsna metafora odgojitelja kao sigurnog utočišta svoj njegovoj djeci u skupini, a poanta je da djeca prepoznaju da i kada su u tami, situaciji u kojoj se osjećaju tužno i tjeskobno, imaju na umu da mogu mirno i sa sigurnošću potražiti utočište kod odgojitelja.

5.3. Prijedlog metodičke izvedbe slikovnice *Kućicu treba dijeliti*

Upotrebom slikovnice *Kućicu treba dijeliti* u radu s djecom predškolske dobi odgojitelj može željeti ostvariti cilj da kod djece potakne razvoj empatije, tolerancije prema drugima i međusobno prihvaćanje. Ova slikovnica može poslužiti kao pomoć u odgoju kada odgojitelj u svojoj skupini zatekne problemsku situaciju neprihvatanja različitosti među djecom i izdvajanja neke djece iz skupine. Slikovnicom se postiže posvješćivanje činjenice da su djeca primorana biti zajedno u prostoru dječjeg vrtića pa je bolje da međusobne razlike prihvate i iskoriste na dobrobit sviju, nego što odbacuju jedni druge.

Priprema za pripovijedanje priče uključuje i definiranje razvojno primjerenih i integriranih zadaća koje se mogu ostvariti kroz metodičku izvedbu ove priče, a u području razvoja govora, komunikacije i stvaralaštva to mogu biti: bogaćenje rječnika nazivima poput more, moruzgva, školjka, mnogočekinjaš, rak i dr., razvijanje sposobnosti slušanja i izražavanja kroz razgovor o slikovnici, poticanje artikulacije glasova u igrama pridruživanja slova odgovarajućoj fotografiji, poticanje oslobađanja kreativnosti tijekom likovnog i dramskog stvaralaštva. U području spoznajnog razvoja želi se poticati razvoj slušne percepcije stjecanjem iskustva sluhom kroz slušanje pripovijedanja i uočavanjem rime, poticati razvoj operativnog mišljenja (pridruživanje, sparivanje). U području tjelesnog i psihomotornog razvoja može se poticati razvoj koordinacije i preciznosti bacanjem okvira, te poticati razvoj fine motorike korištenjem kistova. U području socioemocionalnog razvoja potrebno je utjecati na razvoj pozitivne slike o sebi, razvoj empatije i tolerancije, a i omogućiti uvjete za suradničko učenje u zajedničkim aktivnostima i društvenim igrama.

Organizacijom prostora i ponudom poticaja i aktivnosti odgojitelj omogućava djeci uvjete za ostvarenje razvojno primjerenih i integriranih zadaća. U centar za matematiku odgojitelj može ponuditi igru memorije s motivima morskih životinja, a u centru za početno čitanje i pisanje

može ponuditi umetaljku koja uključuje umetanje špatula sa slovima na odgovarajuće mjesto uz fotografije mora, morskih životinja i školjke. U likovnom centru odgojitelj može ponuditi kistove, vodene boje i papire te se djeca mogu okušati u tehnici akvarela oslikavajući more i život u morskim dubinama. U istraživački centar odgojitelj može postaviti realne fotografije mnogočekinjaša, moruzgve i raka kako bi djeca imala priliku proučavati njihov izgled i dijelove tijela, a u stolno-manipulativnom centru djeca mogu igrati društvenu igru križić-kružić s figuricama raka i školjke, a mogu i bacati okvire u boji na određene tuljce u istoj boji, s time da na svakom tuljcu bude fotografija jednog od glavnih likova iz priče, raka, moruzgve i mnogočekinjaša pa se prema njima mogu zvati i ekipe koje onda igraju natjecateljsku igru u kojoj jačaju preciznost. Kad odgojitelj prepozna optimalan trenutak za početak pripreme za izvedbu stolne predstave, što ovisi o uočavanju smanjenja dječeg interesa za prethodne aktivnosti, odgojitelj priprema stol i na njega postavlja jednobojnu tkaninu. S obzirom da se radnja priče odvija u moru tkanina neka bude plave boje čiji krajevi trebaju prekrivati i rubove stola, a neravnine se mogu napraviti tako da se ispod tkanine umetnu različiti predmeti. Na tkaninu se može postaviti tek školjka koja je potrebna za priču kao dio scenografije, tako da ostane prostora za dovršenje scenografije u mašti. Unaprijed izrađene lutke također trebaju biti pripremljene minimalistički kako bi djeca mogla razviti likove u mašti. Već sama priprema stola trebala bi pobuditi interes kod djece, ali izgovaranje rituala poput: „Otvorajte vrata / sva od čudnog zlata, / nek' sad naš put započne / u zemlju bajki vodi me.“ (Velički, 2013:81) označit će poziv djeci na slušanje i gledanje stolne predstave. Nakon rituala odgojitelj otkriva scenu i predstava počinje. Odgojitelj za ovu priču koristi lutke raka, mnogočekinjaša i moruzgve, a pri njihovom pokretanju mora paziti da se kreću mirno, u skladu s tekstom priče i da sa scene odlaze, a ne da naglo nestaju. Kada predstava završi, scena se pokriva, a odgojitelj završava pripovijedanje jednim od rituala, poput: „I najljepša priča prođe / k'o što prođe svaka sreća / al' je uvijek sretan onaj / tko se priče dugo sjeća.“ (Velički, 2013:84). Predstava se može izvoditi više puta tijekom određenog vremenskog perioda, a nakon što djeca upoznaju predstavu, mogu i ona sudjelovati i pomagati. To je jedan od načina da djeca izraze svoj doživljaj priče kroz dramatizaciju. Djeci se može omogućiti da samostalno izrade nove lutke u obliku drugih morskih životinja, ukoliko su im one potrebne za stvaranje novih vlastitih predstava. Potrebno je djeci pružiti dovoljno vremena za slobodnu igru i proigravanje tematike iz priče kroz dramsko izražavanje. Kasnije se ispričana priča može još dodatno produbiti zajedničkom igrom gradnje kućice za igru od velikih kocaka, kartonskih kutija i drugih materijala na način da djeca međusobno surađuju i prihvaćaju ideje prijatelja, a tijekom te aktivnosti može svirati pjesma

„Kad se male ruke slože“. Tom aktivnošću djeca bi spoznala da prihvaćanje različitosti, iz čega proizlaze različite ideje i sposobnosti, dovodi do suradnje i mnogih radosti u skupini.

6. ISTRAŽIVANJE – UPITNIK O KORIŠTENJU PRIČA ZA POMOĆ U ODGOJU

S obzirom na velik broj slikovnica koje sam pronašla tijekom istraživanja u knjižnici koje bi mogle služiti kao pomoć u odgoju te prema njima napravila nekoliko prijedloga metodičkih scenarija za obradu priče u radu s djecom, zanimala me situacija u odgojno-obrazovnim ustanovama i učestalost korištenja priča od strane odgojitelja u radu s djecom u svrhu pomaganja djeci u problemskim situacijama što sam ispitala kratkom internetskom anketom.

6.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je saznati odgovore na pitanja koriste li odgojitelji priče u radu s djecom predškolske dobi i koliko često, na koji način odabiru priču, kojim se metodičkim postupcima koriste pri obradi priče, jesu li upoznati s biblioterapijom i njenom ulogom u pomaganju djeci u stresnim situacijama, te na koncu, jesu li se okušali u stvaranju terapijske priče ili radije posežu za već objavljenim pričama iz dječje književnosti. Na kraju ankete od odgojitelja je bilo zatraženo da navedu priče ili slikovnice kojima se rado koriste u svrhu pomaganja djeci u odgoju.

6.2. Tehnika prikupljanja podataka i uzorak ispitanika

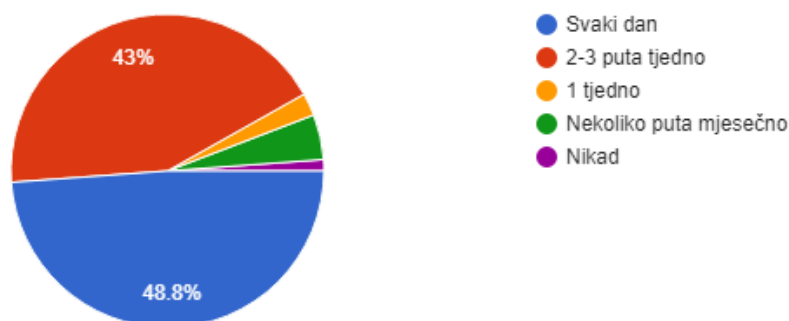
Tehnika prikupljanja podataka bila je anonimna internetska anketa koja se sastojala od deset pitanja. Ispitanici su na šest pitanja imali ponuđen izbor odgovora od kojih su mogli izabrati jedan odgovor, na jedno pitanje mogli su dati višestruki odgovor, dva pitanja zahtijevala su kratki odgovor, a jedno pitanje obuhvaćalo je opisni odgovor. Uzorak ispitanika obuhvaćao je odgojitelje koji su aktivni na internetu i društvenim mrežama, točnije facebook stranicama

Predškolski odgoj za sve, Odgojitelji predškolske djece, ARTete i TETE U VRTIĆU. U ispitivanju je sudjelovalo ukupno 86 odgojitelja.

6.3. Analiza prikupljenih podataka

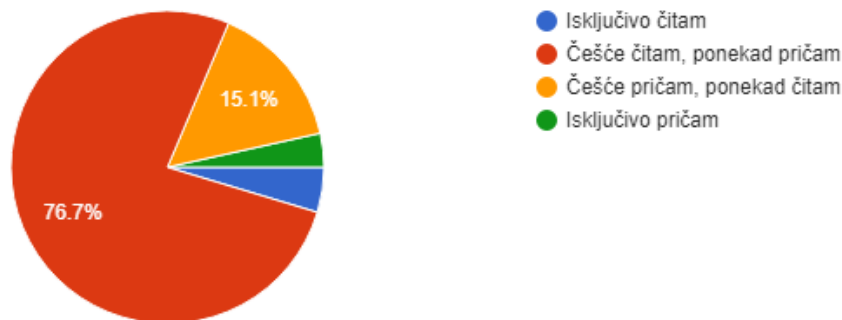
Prvo pitanje u anketi bilo je informativnog značaja i pokazalo je da je u istraživanju sudjelovao ukupno 86 odgojitelja, od čega 97,7% odgojiteljica i 2,3% odgojitelja.

Sljedeće pitanje istraživalo je učestalost pričanja priča ili čitanja slikovnica djeci predškolske dobi, na što su ispitanici imali ponuđene odgovore: 'Svaki dan', '2-3 puta tjedno', '1 tjedno', 'Nekoliko puta mjesečno' i 'Nikad'. 42 odgojitelja (48,8%) odgovorilo je da pričaju priče ili čitaju slikovnice svaki dan, 37 odgojitelja (43%) potvrdilo je da pričaju priče ili čitaju slikovnice 2-3 puta tjedno, dva odgojitelja (2,3%) pričaju priče ili čitaju slikovnice jednom tjedno, četiri odgojitelja (4,7%) pričaju priče ili čitaju slikovnice nekoliko puta mjesečno, a jedan odgojitelj (1,2%) odgovorio je kako nikada ne priča priče niti čita slikovnice (Graf 1).

Graf 1. Učestalost pričanja priča ili čitanja slikovnica u odgojno-obrazovnim ustanovama

Na pitanje "Čitate li radije slikovnice ili pričate priče?" ispitanici su imali mogućnost izabrati neki od sljedećih odgovora: 'Isključivo čitam', 'Češće čitam, ponekad pričam', 'Češće pričam, ponekad čitam' i 'Isključivo pričam'. 66 odgojitelja (76,7%) potvrdilo je da češće čitaju, a ponekad pričaju priče, 13 odgojitelja (15,1%) odgovorilo je kako češće pričaju priče, a ponekad čitaju slikovnice, četiri odgojitelja (4,7%) isključivo čitaju slikovnice, a tri odgojitelja (3,5%) isključivo pričaju priče (Graf 2).

Graf 2. Usporedba učestalosti čitanja slikovnica i pričanja priča u radu s djecom predškolske dobi

Na pitanje “Po kojim kriterijima birate priču za rad s djecom?” ispitanici su imali mogućnost kratkog odgovora. Prikupljeni podaci pokazuju da odgojitelji najčešće biraju priču za rad s djecom prema interesu i dobi djece, a još neki od navedenih kriterija bili su prema tjednom planu i programu, godišnjim dobima, događanjima i kvaliteti sadržaja. Neki od ispitanika naveli su više kriterija ili dali opisni odgovor, stoga su ovdje izdvojeni neki od njih:

“Interes djeteta, dob djeteta, originalnost slikovnice, kreativnost ili interaktivnost, stil ilustracija, kvaliteta teksta, tema”

“Izbor slikovnice ili priče ovisi o dobnoj skupini djece (više slikovnice u jaslicama, ali nikako ne samo isključivo u jaslicama), svakako i prema kvaliteti sadržaja ali i npr. prema aktualnostima u skupini. Također i prema izboru djece.”

“Ukoliko je prikladna za dob djeteta, ukoliko smatram da je korisna iz bilo kojeg razloga, ne mora biti samo odgojna ili edukativna svrha, poneke slikovnice biram ukoliko su dobre za podizanje atmosfere, zbog humora koji je predstavljen.”

“Razmišljam o unutrašnjim slikama koje priča stvara, emocijama... Ako se radi o klasičnim bajkama, biram originalne verzije.”

“Prema temi, duljini, složenosti radnje, kvaliteti teksta i ilustracije, trenutnom interesu djece i slično.”

“Prema interesima djece, problemske slikovnice vezane uz problematiku djece u skupini, slikovnice vezane uz neki projekt.”

Na pitanje “Kojim metodičkim postupcima se rado koristite pri obradi priče?” ispitanici su imali mogućnost označiti više odgovora ili dati svoj vlastiti odgovor. Rezultati pokazuju da 69,8%

odgojitelja koristi čitanje slikovnice, 65,1% odgojitelja pripovijeda priče uz geste, 19,8% odgojitelja koristi stolne predstave za izvedbu priče, 7% odgojitelja koristi se ozvučenom pričom, 31,4% odgojitelja koristi se pričanjem uz pomoć prstiju, odnosno prstnih lutaka, a 62,8% odgojitelja koristi pričanje po nizu slika. Odgovori koje su ispitanici dodali kao vlastiti odgovor su: “Uz štapne lutke, maketu događaja iz priče, uz predmete vezane za priču.”, “Ginjol lutke, zijevalice.”, “Kratki scenski prikaz uz čitanje dijelova priče, "priča iz čarobne vrećice".”, “Predstava, storytelling.”, “Pričanje/čitanje više pripovjedača/čitača (2-3 "glumca").”, “Lutke sve vrste”, “Dijaloško čitanje, često se koristim predmetima iz priče”.

Na pitanje “Posežete li za pričom kao učinkovitom metodom kada se nađete u problemskoj odgojnoj situaciji ili radije koristite druge metode?” 73 odgojitelja (84,9%) odgovorilo je potvrdno: “Da, koristim priču kao pomoć u odgoju.”, a 13 odgojitelja (15,1%) odgovorilo je: “Radije odabirem neku drugu metodu za rješavanje problemskih situacija.”.

Na sljedeće pitanje kojim se ispitalo jesu li se odgojitelji ikada koristili biblioterapijom, uz podsjetnik da biblioterapija podrazumijeva plansku uporabu književnog teksta i književnih izražajnih sredstava radi olakšavanja i poticanja različitih načina nošenja sa stresom, manje od polovice odgojitelja (38 ispitanika, 44,2%) potvrdili su da su se koristili biblioterapijom, a preostali broj ispitanih odgojitelja (48 ispitanika, 55,8%) negiralo je korištenje biblioterapije.

Na pitanje “Smatrate li biblioterapiju učinkovitim pristupom pomaganja djeci koja su se našla u problemskim i stresnim situacijama?” nije bilo obavezno odgovoriti s obzirom da neki od odgojitelja nisu nikada koristili biblioterapiju pa je upitno koliko su upoznati s tim načinom korištenja priča. Na pitanje je svoj odgovor dalo 82 ispitanika, a podaci prikupljeni ovim pitanjem pokazali su da 93,9% odgojitelja ipak smatra biblioterapiju učinkovitim pristupom pomaganja djeci, dok 6,1% odgojitelja biblioterapiju ne smatra učinkovitim.

Na pitanje “Jeste li se ikada okušali u stvaranju terapijske priče za konkretno dijete i situaciju ili radije odabirete već objavljene priče iz dječje književnosti?” ispitanici su mogli dati kratki opisni odgovor. Većina odgojitelja odgovorila je da se nisu okušali u stvaranju terapijske priče i da radije izabiru već objavljene priče, no neki odgojitelji naveli su u odgovorima da bi se rado okušali u smišljanju priča i to istaknuli kao dobru ideju. Drugi dio odgovora bio je od onih odgojitelja koji su se okušali u stvaranju terapijske priče. U nastavku su izdvojeni neki od odgovora kako bi se prikazala različita iskustva iz prakse:

“Da, nekada koristim i izmišljene priče koje pomažu u rješavanju nekog konkretnog problema.”

“Da, aktivnost zovemo Pričam ti priču u kojoj postavim problematiku koristeći imaginarne likove te djeca nadopunjuju radnju, likove i sami nude rješenje i aktivno sudjeluju u izmjeni tijeka priče. Priče zapisujem i često ih opet prepričavaju.”

“Za sada sam kreirala par priča, ali takve terapijske priče još nisam, iako smatram ih veoma korisnima.”

“Nisam do sada imala situacije u kojima bi morala stvarati specifične terapijske priče.”

“Uglavnom odabirem, tek jednom sam osmislila priču koristeći priručnik 'Uvažavanjem različitosti do kulture mira'.”

“Ponekad jedno, ponekad drugo ili kombiniram ovisno o konkretnoj situaciji i djetetu.”

Na posljednjem pitanju odgojitelji su biti zatraženi da navedu neke priče ili slikovnice kojima se rado koriste u svrhu pomaganja u odgoju djece i na to su mogli dati duži opisni odgovor.

Slikovnice koje su odgojitelji najčešće naveli kao odgovor na ovo pitanje su serija slikovnica o emocijama “Kad sam...”, serija slikovnica o Petri, serija slikovnica o Jakovu, serija slikovnica Miffy, Maca Papučarica, Gospođica Neću, slikovnica o slonu Elmeru i problemske slikovnice autora Mladena Kušeca poput Ja sam pristojan i Ne ljuti se. Dalje su navodili kako često odabiru basne, od kojih najčešće Cvrčak i mrav, Zec i kornjača i Roda i lisica, te bajke poput Ružno pače, Snjeguljica i sedam patuljaka, Trnoružica i druge.

Od slikovnica s gore navedenog popisa iz mog istraživanja odgojitelji su potvrdili da se koriste slikovnicama Zauvijek, Gospodin Nosko nalazi prijatelja, Pauli, ti zločesti Pauli!, Pogodi koliko te volim, Super je bit' različit, Lana i Pavo, Najotmjeniji div u gradu, Moj brat je autist, Moja prijateljica ima Downov sindrom, Sjećam se... i Kako su moji roditelji zaboravili biti prijatelji. Više odgojitelja izdvojilo je terapijske slikovnice autorice Tatjane Gjurković i njezine kolegice suautorice, od kojih se na gore navedenom popisu nalazi slikovnica Psića je strah odlaska doktoru, te sve slikovnice autorice Julie Donaldson, od kojih se na gore navedenom popisu nalaze slikovnice Kućicu treba dijeliti i Najotmjeniji div u gradu.

Nadalje, odgojitelji su navodili i da rado koriste knjige koje donose zbirke priča poput Bajke koje pomažu djeci autorice Gerlinde Ortner, Bajke i priče za laku noć - Terapeutske priče za djecu autorice Susan Perrow, Priče o dobru, priče o zlu autorice Dubravke Težak, Svaka mrvica

je važna: 120 priča za djecu autorice Marice Milčec i Safari duha – priče o buđenju mudrosti autorice Nade Bučević.

Također, odgojitelji su navodili da se koriste problemskim slikovnicama vezanima uz promet poput slikovnice Kornjačica Rita, problemske slikovnice o prehrani poput Balončica i Medvjedići i zdrava hrana, slikovnice o higijeni poput Operi ruke i Zeko Vjeko pere zube te problemske slikovnice o odvikavanju od dudu i pelena poput Mali medo s pelenama, Hoću svoju tutu i Mia i rastanak od dudu.

7. ZAKLJUČAK

Iako su strah, ljutnja i tuga tri od šest temeljnih emocija, istovremeno su upravo one te emocije koje mogu dovesti do toga da emocionalni razvoj djeteta pođe u nepoželjnom smjeru. To su emocije koje dovode do toga da stvaraju problemske situacije djetetu ili su podloga njegovom zahtjevnom ponašanju. No, najveći problemi javljaju se ukoliko dođe do toga da strah, ljutnja i tuga prerastu u stres i agresiju. Proučavajući literaturu koja se bavi rješavanjem problemskih situacija kod djece rane dobi može se zaključiti da je prvenstveno potrebno slušati dijete, otkriti njegove individualne potrebe, otvoreno s njime komunicirati i saznati uzrok problemu te poštivati njegove osjećaje.

Istražujući o biblioterapiji i njenim utjecajima spoznala sam da je zaista velika moć pričanja priča djetetu koje se nalazi u problemskoj situaciji upravo zbog toga jer mu priča daje mogućnost da se poistovijeti s junakom iz priče ili sa sličnom situacijom u vlastitom okruženju te mu ostavlja prostor za analiziranje priče i stjecanje nove perspektive na upravo ono što dijete samo proživljava. Ponekad je dovoljno da sama priča ne da nužno uputu za rješavanje djetetove problemske situacije, već da ublaži napetost u kojoj se dijete zateklo i ostavi nadu za mirniji i zadovoljavajući tijek razvoja situacije.

Priču je nužno upotrijebiti u svrhu terapije u situacijama kada se dijete zaista suočava sa stresom ili iskazuje bilo koji oblik agresije, ali isto tako je dobro priču koristiti kao prevenciju da strah i ljutnja ne prerastu u stres i agresiju. Pretražujući velik broj slikovnica i priča uvidjela sam da su se brojni autori odvažili osmisliti priče koje mogu pomagati djeci u onim situacijama za koje su spoznali da se često javljaju kao problemske kod djece, a to su one situacije u kojima djeca rane dobi iskazuju strahove ili razno razne oblike zahtjevnog ponašanja. Na taj način autori diljem svijeta kreirali su veliko bogatstvo priča kojima se mogu služiti roditelji, odgojitelji i drugi stručnjaci za pomoć u odgoju djece.

Čitajući tek dio priča za djecu koje sam pronašla u knjižnicama uvidjela sam da autori često posežu za metaforama u obliku životinja i smatram kako je to vrlo dobar odabir metafora, prvenstveno jer su životinje djeci bliske, a opisujući situacije iz dječjeg okruženja kroz životinjski svijet otvaraju mogućnost da djeca na simpatičan način indirektno dožive vlastitu situaciju i ostvare pogled na drugačiju perspektivu.

Nadalje, prelazeći s jedne priče na drugu i otkrivajući brojne izvrsne slikovnice shvatila sam da priča zaista i jest izvrstan alat kojim se možemo poslužiti za pomoć u odgoju djece. Zahvaljujući

tim spoznajama u meni je dodatno ojačala želja da kao budući odgojitelj sa svojom djecom u odgojno-obrazovnoj ustanovi podijelim sve te divne priče i njihovu moć, stoga sam razmišljala o brojnim različitim načinima metodičkih interpretacija priča za djecu te oblikovala tek nekoliko prijedloga mogućih metodičkih scenarija kojima bi se odgojitelji mogli poslužiti u radu s djecom.

Analizom podataka prikupljenim provedbom internetske ankete može se zaključiti da velika većina odgojitelja zaista koristi priču u radu s djecom rane i predškolske dobi u odgojno-obrazovnim ustanovama, bilo u obliku čitanja slikovnica, bilo u obliku pripovijedanja priče kroz koji drugi metodički postupak. Dobro je vidjeti da odgojitelji najčešće biraju priče za djecu, osim prema dobi, upravo prema dječjem interesu što se poklapa s onime što sama literatura nalaže, a to je da korištenjem slikovnica koje isključivo odgovaraju po dobi ne zadovoljavaju se nužno individualne potrebe svakog djeteta. Nadalje, većina odgojitelja potvrdila je da posežu za pričom kao učinkovitom metodom za rješavanje problemskih odgojnih situacija, a osim što koriste već objavljene priče iz dječje književnosti, dio odgojitelja ipak i samostalno stvara priče prigodne za problemske situacije u skupini što je vrlo dobro s obzirom da su podaci pokazali da se tek polovica odgojitelja koristila biblioterapijom. Iz tog razloga ovaj rad i samo istraživanje služili su, između ostaloga, da pokažu pozitivne strane korištenja biblioterapije u svrhu pomaganja djeci u stresnim situacijama.

Velik broj slikovnica i knjiga za koje su odgojitelji naveli da se njima služe u radu s djecom rane i predškolske dobi uspio me oduševiti jer sam shvatila da popis slikovnica koje pomažu u odgoju kojeg sam sastavila osobno te slikovnice i priče kojima se služe ispitani odgojitelji su tek dio ogromnog bogatstva koje nam nudi dječja književnost. Smatram da ta činjenica o brojnosti književnih djela, te činjenica da većina odgojitelja koriste priče u radu s djecom, potvrđuju i samu bit ovog rada, a to je da je korištenje priča učinkovito za pomoć u odgoju i kao terapija u problemskim situacijama.

PRILOG 1. Primjer upitnika “Priča kao pomoć u odgoju”

Poštovani odgojitelji, poštovane odgojiteljice,

pred Vama se nalazi kratki upitnik o korištenju priče u odgojno-obrazovnim ustanovama i čitanju slikovnica u svrhu utjecaja na odgoj. Ova anketa u potpunosti je anonimna, a podaci dobiveni anketom koristit će se isključivo za pisanje završnog rada. Ispunjavanje ankete traje 2 minute.

1. Spol

- M
- Ž

2. Koliko često djeci pričate priče ili čitate slikovnice?

- Svaki dan
- 2-3 puta tjedn
- 1 tjedno
- Nekoliko puta mjesečno
- Nikad

3. Čitate li radije slikovnice ili pričate priče?

- Isključivo čitam
- Češće čitam, ponekad pričam
- Češće pričam, ponekad čitam
- Isključivo pričam

4. Po kojim kriterijima birate priču za rad s djecom?

5. Kojim metodičkim postupcima se rado koristite pri obradi priče?

- Čitanje slikovnice
- Pričanje s gestama
- Stolna predstava
- Ozvučena priča

- Pričanje uz pomoć prstiju, odnosno prstnih lutaka
- Pričanje po nizu slika
- Nešto drugo _____

6. Posežete li za pričom kao učinkovitim metodom kada se nađete u problemskoj odgojnoj situaciji ili radije koristite druge metode?

- Da, koristim priču kao pomoć u odgoju.
- Radije odabirem neku drugu metodu za rješavanje problemskih situacija.

7. Biblioterapija podrazumijeva plansku uporabu književnog teksta i književnih izražajnih sredstava radi olakšavanja i poticanja različitih načina nošenja sa stresom. Jeste li se ikada koristili biblioterapijom?

- Jesam
- Nisam nikada

8. Smatrate li biblioterapiju učinkovitim pristupom pomaganja djeci koja su se našla u problemskim i stresnim situacijama?

- Da
- Ne

9. Jeste li se ikada okušali u stvaranju terapijske priče za konkretno dijete i situaciju ili radije odabirete već objavljene priče iz dječje književnosti?

10. Možete li navesti neke priče ili slikovnice kojima se rado koristite u svrhu pomaganja u odgoju djece?

LITERATURA

- Andreae, G., Parker-Rees, G. (2017). *Žirafe plesati ne znaju*. Zagreb: Profil knjiga.
- Ayalon, O. (1995). *Spasimo djecu*. Zagreb: Školska knjiga.
- Baronian, J. B., Kern, N. (2001). *Zauvijek*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Beaucourt, C., Charly, I. (2002). *Leon, slonić gundalo*. Zagreb: Profil International.
- Berk, A., Long, L. (2015). *Noćni pjev*. Zagreb: ArTresor naklada.
- Bertagnolio, R., Grandgirard, M. (2016). *Mirisna priča: vuk koji miriše na jagode*. Zagreb: Naša djeca.
- Bloom, B., Biet, P. (2003). *Uljuđeni vuk*. Zagreb: Školska knjiga.
- Deinert, S. i sur. (2004). *Obiteljski album*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Donaldson, J., Monks, L. (2017). *Kućicu treba dijeliti*. Zagreb: Profil knjiga.
- Donaldson, J., Scheffler, A. (2013). *Najotmjereniji div u gradu*. Zagreb: IBIS grafika.
- Dragojević, S., Ristić, N. (2017). *Kakograd*. Zagreb: Profil knjiga.
- Dragojević, S., Ristić, N. (2017). *Kakakralj*. Zagreb: Profil knjiga.
- Đokić, A., Živković, B. (2016). *Nemaš pojma, Grizlijane!* Zagreb: Knjiga u centru.
- Đokić Pongrašić, A., Kolanović, D. (2001). *Tibor, paun bez repa*. Zagreb: Kašmir promet.
- Forssen Ehrlin, C. J., Hanson, S. (2016). *Slonica koja želi zaspati*. Zagreb: Fokus komunikacije.
- Gjurković, T. i sur. (2016). *Psića je strah odlaska doktoru*. Varaždin: Evenio.
- Horvat, N., Marijanović, S. (2011). *Mica Debeljuca – Mršavica*. Zagreb: Sipar.
- Howarth, H., Howarth, D. (2017). *Vidra koja se voljela držati za ruke*. Zagreb: Znanje.
- Hrvatska enciklopedija na adresi <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44727> (3. srpnja 2018.)
- Hrvatski jezični portal na adresi http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVdvUBM%3D (3. srpnja 2018.)
- Kearney, R. (2009). *O pričama*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Kolanović, D. (2017). *Čarolija zagrljaja*. Zagreb: Sipar.

- Kulot, D., Ullrich, H. (2002). *Gospodin Nosko nalazi prijatelja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- de Lestrade, A., Docampo, V. (2013). *Velika tvornica riječi*. Zagreb: ArTresor naklada.
- Martin, E. W. (2017). *Sve čudesno što bit ćeš ti*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Matetić Pelikan, N., Rundek, P. (2013). *Priča o pauku Zvrcku koji se užasno boja djevojčica*. Samobor: ETNOtrend.
- McBratney, S., Jeram, A. (2003). *Pogodi koliko te volim*. Zagreb: Egmont.
- Miklaužić, Đ., Ostović, Z. (2003). *Super je bit' različit!* Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Modrić, N. (2006). *Komparativna analiza različitih pristupa rješavanju problemskih situacija s djecom rane dobi*. Na adresi <http://www.upsmodel.com/wp-content/uploads/2013/05/pedagogijskaIstrazivanja.pdf> (5. srpnja 2018).
- Moore-Mallinos, J., Fabrega, M. (2005). *Imaš li tajnu?* Zagreb: Neretva.
- Moore-Mallinos, J., Fabrega, M. (2005). *Kako su moji roditelji zaboravili biti prijatelji*. Zagreb: Neretva.
- Moore-Mallinos, J., Fabrega, M. (2005). *Sjećam se...* Zagreb: Neretva.
- Moore-Mallinos, J., Fabrega, M. (2007). *Moj tata se ženi*. Zagreb: Neretva.
- Moore-Mallinos, J., Fabrega, M. (2009). *Moj brat je autist*. Zagreb: Neretva.
- Moore-Mallinos, J., Fabrega, M. (2009). *Moja prijateljica ima Downov sindrom*. Zagreb: Neretva.
- Moran, J., Wensell, U. (2012). *Vjeverice i optimizam*. Zagreb: Lusio.
- Palmer, P., Burke, D. O. (2004). *Da te barem mogu držati za ruku...: kako preboljeti tugu i gubitak*. Zagreb: Slovo.
- Perrow, S. (2010). *Bajke i priče za laku noć - Terapeutske priče za djecu*. Zagreb: Ostvarenje.
- Pfister, M. (2005). *Riba duginih boja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Pilić, S., Petrlik-Huseinović, A. (2014). *Stigao je brat*. Zagreb: Kašmir promet.
- Rieger, A. (2001). *Lana i Pavo*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Starc, B. i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Vasta, R. i sur. (2005). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Velički, V. (2013). *Pričanje priča – stvaranje priča*. Zagreb: Alfa.

- Waechter, P. (2013). *Ja*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Weninger, B., Tharlet, E. (1997). *Pauli, ti zločesti Pauli!* Zagreb: EPTA najljepše slikovnice svijeta.
- Zalar, D. i sur. (2008). *Slikovnica i dijete – Kritička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

IZJAVA

o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da sam ja, Ivana Krilčić, rođena [REDACTED] u Zagrebu, studentica Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu (matični broj: [REDACTED]) samostalno provela aktivnosti istraživanja literature i napisala završni rad na temu *Priča kao pomoć u odgoju*.

U Zagrebu,
